

**APMĀCĪBAS DARBA
AIZSARDZĪBAS
JAUTĀJUMOS**

**PĒTĪJUMA
“DARBA APSTĀKĻI UN RISKI
LATVIJĀ 2019–2021”**

TEMATISKAIS PIELIKUMS

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

*Eiropas Sociālā fonda projekts “Darba drošības normatīvo aktu praktiskās
ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” Nr. 7.3.1.0/16/I/001*

KANTAR

SIA “TNS Latvia”

RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTES

**DARBA DROŠĪBAS UN VIDES
VESELĪBAS INSTITŪTS**

DARBA APSTĀKĻI UN RISKI LATVIJĀ 2019–2021

**Eiropas Sociālā fonda projekts “Darba drošības normatīvo aktu praktiskās
ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” Nr. 7.3.1.0/16/I/001**

Pasūtītājs: Valsts darba inspekcija

Izpildītājs: Personu Rīgas Stradiņa universitāte un SIA “TNS Latvia” apvienība

TEMATISKAIS PIELIKUMS
APMĀCĪBAS DARBA AIZSARDZĪBAS JAUTĀJUMOS

Saīsinājumu saraksts

DARL	Darba apstākļi un riski Latvijā
DAS	Darba aizsardzības speciālists
DU	Daugavpils Universitāte
KS	Kompetentais speciālists darba aizsardzības jautājumos
LLU	Latvijas Lauksaimniecības universitāte
LU	Latvijas Universitāte
RTU	Rīgas Tehniskā universitāte

Apmācības darba aizsardzības jautājumos

Normatīvie akti, kas reglamentē darba aizsardzības speciālistu apmācību

Darba aizsardzības speciālistu (turpmāk – DAS) apmācības kārtību nosaka MK noteikumi Nr.749 “Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos” (pieņemti 10.08.2010.), kas nosaka ne tikai DAS un darba aizsardzības koordinators kvalifikāciju, bet arī darba devēju, nodarbināto un uzticības personu apmācību kārtību darba aizsardzības jautājumos. Šis normatīvais akts stājās spēkā 01.10.2010., tādēļ pirmajos divos pētījumos “Darba apstākļi un riski Latvijā” (turpmāk – DARL) tika analizēti MK noteikumi Nr.323 “Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos” (pieņemti 17.06.2003., spēkā līdz 01.10.2010.). Kopš iepriekšējā pētījuma normatīvo aktu prasības darba aizsardzības apmācību jomā nav mainījušās.

Tiem DAS, kas sniedz pakalpojumus darba aizsardzības jomā, normatīvie akti paredz nepieciešamību turpināt apgūt jaunas zināšanas. MK noteikumi Nr.723 “Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību” (pieņemti 08.09.2008.) nosaka, ka darba aizsardzības vecākajiem speciālistiem, kuri vēlas sniegt pakalpojumus darba aizsardzībā kā pašnodarbinātas personas vai strādāt kompetentajās institūcijās, 5 gadus pēc augstākās izglītības iegūšanas nepieciešams resertificēties personāla sertifikācijas institūcijā. Tāpat šāda resertifikācija veicama katrus 5 gadus. Piesakoties resertifikācijas procesam, pretendents ir jāiesniedz dokumenti, kas apliecina zināšanu apguvi par darba aizsardzības jautājumiem ne mazāk kā 80 stundu apmērā pēdējo piecu gadu laikā. Kopš iepriekšējā pētījuma minētajos noteikumos ir bijuši grozījumi saistībā ar kompetentā speciālista sertifikāta derīguma termiņu COVID-19 pandēmijas apstākļos, tomēr konceptuālas izmaiņas normatīvajos aktos nav notikušas.

Augstskolas, kurās var iegūt augstāko profesionālo izglītību darba aizsardzībā

1. līmeņa augstāko profesionālo izglītību darba aizsardzībā var iegūt tikai Latvijas Universitātes (turpmāk – LU) Ķīmijas fakultātē, kas pēc Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas likvidācijas 2017. gada 1. oktobrī pārņēma un īsteno arī šīs augstskolas 1. līmeņa profesionālo augstākās izglītības programmu “Darba aizsardzība”.

2. līmeņa augstāko profesionālo izglītību darba aizsardzībā var iegūt:

- LU Ķīmijas fakultātē (profesionālā bakalaura un profesionālā maģistra studiju programma);
- Rīgas Tehniskās universitātes (turpmāk – RTU) Darba un Civilās aizsardzības institūtā (profesionālā bakalaura un profesionālā maģistra studiju programma);
- Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte (Latvijas Lauksaimniecības universitāte 2022. gadā mainīja savu nosaukumu, tomēr aptaujas veikšanas laikā tika izmantots iepriekšējais augstskolas nosaukums, tāpēc šajā tematiskajā pielikumā izmantots nosaukums “Latvijas Lauksaimniecības universitāte” un tās saīsinājums LLU) Meža fakultātē (2. līmeņa profesionālās augstākās izglītības programma);
- Daugavpils universitātes (turpmāk – DU) Dabaszinātņu un matemātikas fakultātē (profesionālā maģistra studiju programma).

Speciālistu ar augstāko profesionālo izglītību darba aizsardzībā raksturojums

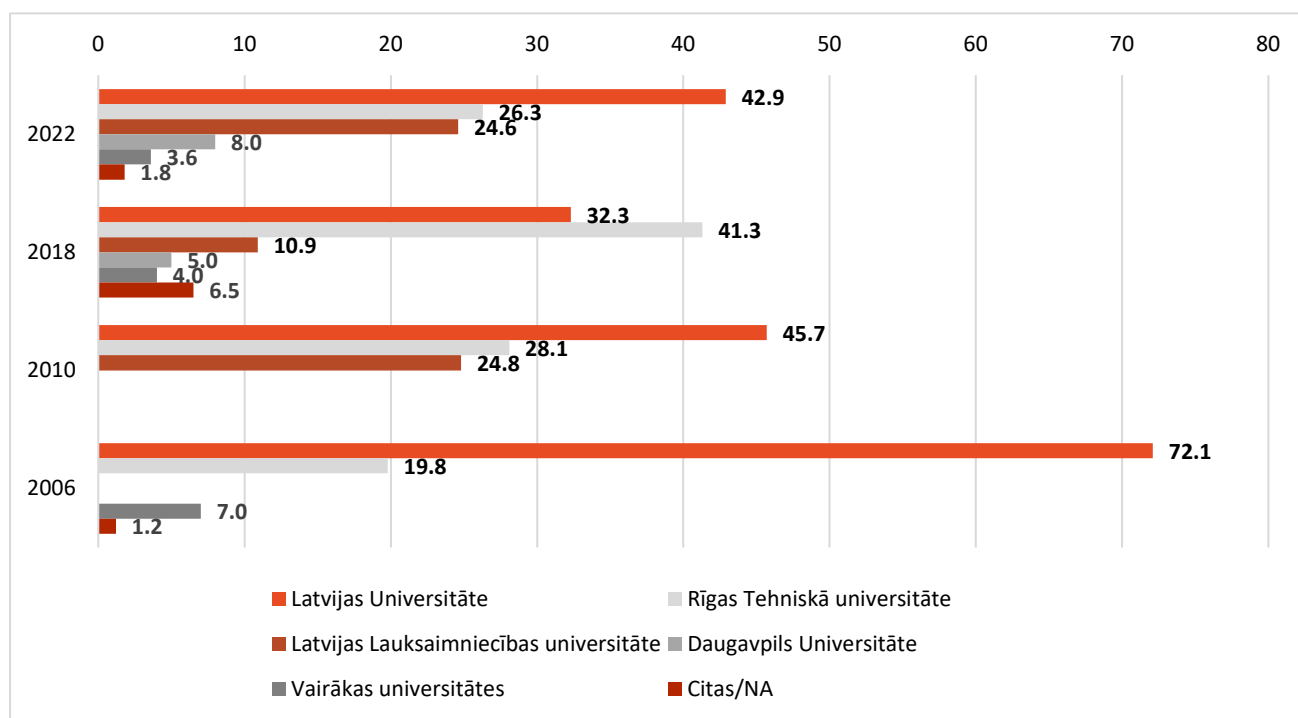
Lai arī Labklājības ministrijas mājaslapā ir publicēts un tiek regulāri atjaunots speciālistu saraksts, kuri ir tiesīgi sniegt kompetentā speciālista darba aizsardzības jautājumos (turpmāk – KS) pakalpojumus, kas tematiskā pielikuma sagatavošanas brīdī (31.08.2022.) ietver informāciju par 351 darba aizsardzības vecāko speciālistu, Latvijā arī 2022. gadā nav pieejama vienota datubāze par visiem speciālistiem, kuri ir ieguvuši augstāko profesionālo izglītību darba aizsardzībā.

Šajā pētījumā izmantoti 2022. gada DAS aptauju fokusgrupu diskusiju dati. Aprakstot un dinamiskā salīdzinot iepriekšējos periodus, izmantoti dati, kas bija pieejami iepriekš veikto pētījumu tematiskajos pielikumos un publikācijās.

Darba aizsardzības speciālistu aptauja

2022. gada DAS aptaujā kopumā piedalījās 224 respondenti (2018. gadā – 201, 2010. gadā – 210 un 2006. gadā – 86). 42,9% atzīmēja, ka augstāko izglītību darba aizsardzībā ieguvuši Latvijas Universitātē, 26,3% – Rīgas Tehniskajā universitātē, bet 24,6% – Latvijas Lauksaimniecības universitātē un 8% – Daugavpils Universitātē (1.attēls). 1,8% respondenti 2022. gadā atzīmējuši, ka izglītību ieguvuši kādā citā augstskolā. 1,4% to apguva Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijā, bet 0,5% – Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolā "RISEBA". 3,6% respondentu augstāko izglītību darba aizsardzībā ieguvuši pat vairākās augstskolās (LU un RTU 1,8%, LU un LLU 1,3%, LU un DU 0,5%). 2018. gadā kā populārākā augstskola ar 41,3% respondentu atbildēm bija RTU, bet 2022. gada aptaujā redzams, ka ir atgriezies iepriekšējo gadu tendence – no aptaujātajiem DAS procentuāli vairāk augstāko izglītību darba aizsardzībā ieguvuši LU (2022. gadā 42,9%).

1.attēls. DAS īpatsvars pēc universitātes, kurā iegūta augstākā izglītība darba aizsardzībā, %

Bāze: visi respondenti, 2022. gadā n=224, 2018. gadā n=201, 2010. gadā n=210, 2006. gadā n=86

2022. gadā LU pārstāvju skaits – 96, RTU pārstāvju skaits – 59, LLU pārstāvju skaits – 55, DU pārstāvju skaits – 18.

Avots: DAS aptauja

Kopumā, no 2022. gadā aptaujātajiem DAS, trešdaļa (33%) atzīmēja, ka viņu pirmā augstākā izglītība ir inženierzinātnēs. Pieaugums salīdzinājumā ar 2018. gadu (19,9%) ir atzīmējams kā pozitīva tendence. 15,6% pirmo izglītību ieguvuši ekonomikā un 14,7% – tiesību zinātnēs. Psihologijas, komunikācijas vai citās sociālajās zinātnēs un darba aizsardzībā kā jauni atbilžu varianti (izvēlēti populārākie no iepriekšējo gadu aptaujām sadaļā “Cita”) tika piedāvāti 2022. gadā uzrādot attiecīgi 10,3% un 8,5%. Desmitā daļa no aptaujātajiem DAS kā pirmo izglītību apguvuši medicīnu, sabiedrības veselību (6,7%) un ķīmiju (3,6%). Toties 17,9% pirmo izglītību apguvuši kādā citā augstākās izglītības programmā (1.tabula). Sadaļa, kur respondentam bija iespēja precizēt savu citu izglītību, tika veikti 24 dažādi ieraksti. Populārākie varianti bija vides pārvaldība (2,3%), uzņēmējdarbība (1,8%) un pedagogija (1,4%).

1.tabula. DAS īpatsvars pēc specialitātes, kurā viņi ieguvuši pirmo augstāko izglītību, %

	2022	2018	2010	2006
Inženierzinātnes	33,0	19,9	47,1	36,0
Ekonomika	15,6	14,9	11,4	11,6
Tiesību zinātnes	14,7	9,5	9,5	10,5
Psihologija, komunikācija vai citas sociālās zinātnes	10,3	–	–	–
Darba aizsardzība	8,5	–	–	–
Medicīna, sabiedrības veselība	6,7	4,5	7,6	17,4
Ķīmija	3,6	5,5	6,2	14,0
Cita	17,9	45,8	18,1	10,5

Bāze: visi respondenti, 2022. gadā n=224, 2018. gadā n=201, 2010. gadā n=210, 2006. gadā n=86

Avots: DAS aptauja

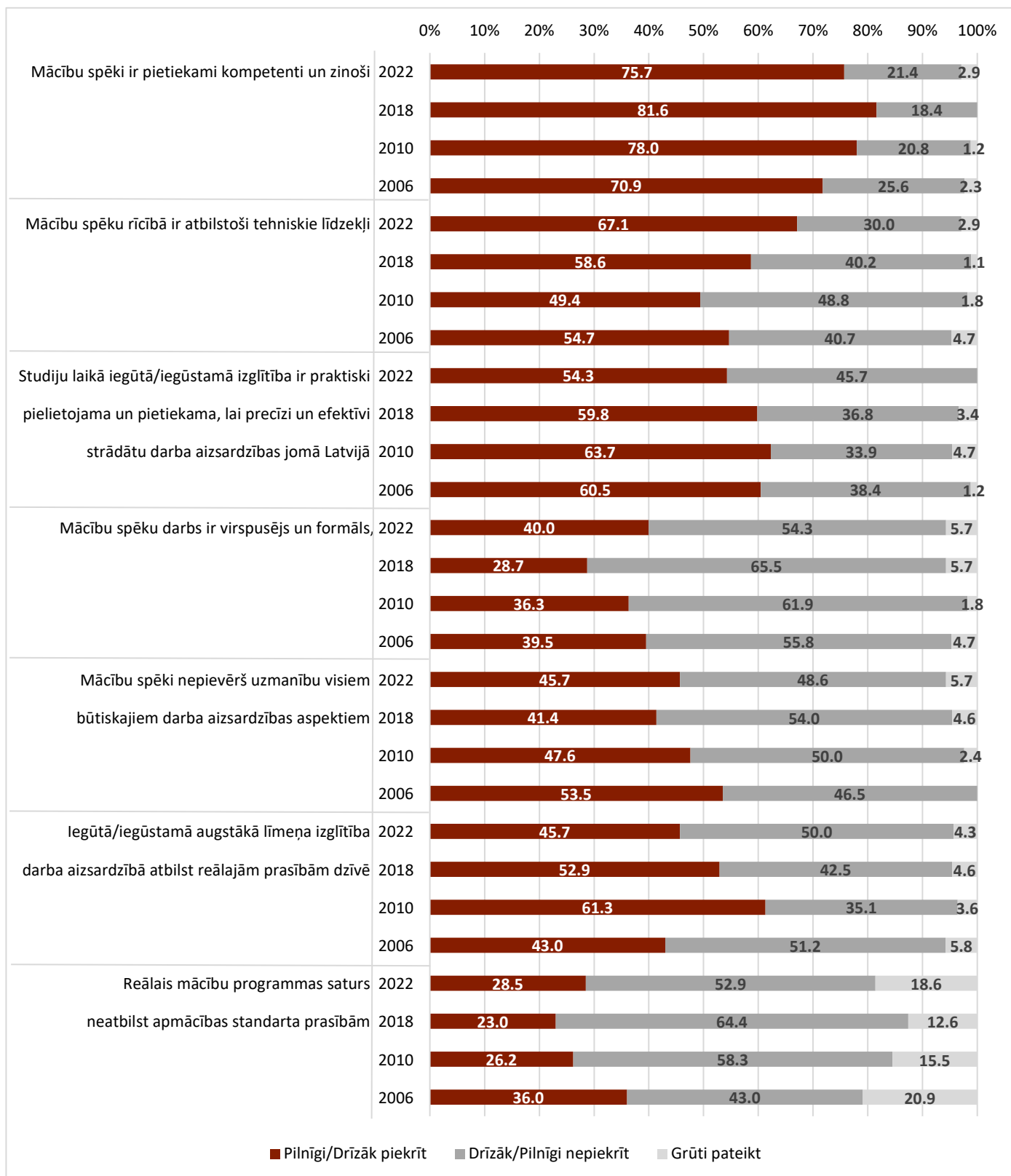
Augstākās profesionālās izglītības darba aizsardzībā kvalitāte

Darba aizsardzības speciālistu aptauja

Lai novērtētu saņemtas augstākās profesionālās izglītības darba aizsardzībā kvalitāti, DAS, kas pēdējo gadu laikā pirms aptaujas ieguvuši vai aptaujas veikšanas laikā iegūst augstāko profesionālo izglītību darba aizsardzībā, tika uzdoti jautājumi, lūdzot norādīt, cik lielā mērā viņi piekrīt sekojošiem izteikumiem (2. attēls):

- mācībspēki ir pietiekami kompetenti un zinoši;
- mācībspēku rīcībā ir atbilstoši tehniskie līdzekļi;
- studiju laikā iegūtā/iegūstamā izglītība ir praktiski pielietojama un pietiekama, lai precīzi un efektīvi strādātu darba aizsardzības jomā Latvijā;
- mācībspēku darbs ir virspusējs un formāls;
- mācībspēki nepievērš uzmanību visiem būtiskajiem darba aizsardzības aspektiem;
- iegūtā/iegūstamā augstākā līmeņa izglītība darba aizsardzībā atbilst reālajām prasībām dzīvē;
- reālais mācību programmas saturs neatbilst apmācības standarta prasībām.

2.attēls. DAS iegūtās/iegūstamās augstākās izglītības darba aizsardzībā novērtējums, %

Bāze: respondenti, kuri vēl studē vai pabeiguši pēdējo 5 gadu laikā, 2022. gadā n=70, 2018. gadā n=87, 2010. gadā n=168, visi respondenti 2006. gadā n=86

2022. gadā LU pārstāvju skaits – 22, RTU pārstāvju skaits – 21, LLU pārstāvju skaits – 17, DU pārstāvju skaits – 11

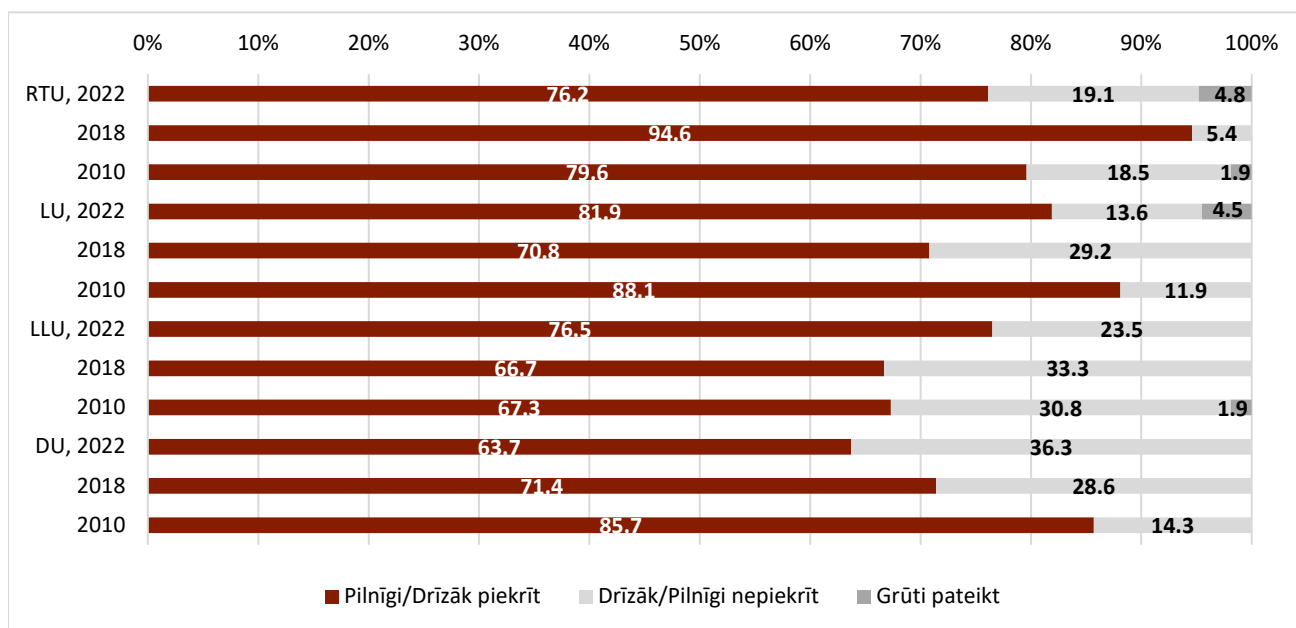
Avots: DAS aptauja

Sākot jau no 2006. gada, katrā aptaujas gadā vairāk nekā 70% respondentu novērtējuši, ka pilnīgi/drīzāk piekrīt, ka mācību spēki ir pietiekami kompetenti un zinoši. Augstākais rezultāts bija 2018. gadā – 81,6%, bet 2022. gadā nedaudz krities – 75,7%. 2022. gadā pieaudzis to respondentu skaits, kas atzīmē (pilnīgi/drīzāk piekrīt), ka mācību spēku rīcībā ir atbilstoši tehniskie līdzekļi (67,1%). Nedaudz samazinājies to DAS īpatsvars, kas uzskata, ka studiju laikā iegūtā/iegūstamā izglītība ir praktiski pielietojama un pietiekama, lai precīzi un efektīvi strādātu darba aizsardzības jomā Latvijā. Salīdzinot ar 2018. gadu, kad pilnīgi/drīzāk piekrita šim izteikumam 59,8%, 2022. gadā tas samazinājies līdz 54,3%, reizē pieaugot respondentu daļai, kas šim izteikumam drīzāk/pilnīgi nepiekrīt (45,7%; salīdzinot ar 2018. gadu – 36,8%). Tomēr, neskatoties uz to, ka aptuveni divas trešdaļas iepriekšējos jautājumos mācību spēkus novērtējusi kā kompetentus un zinošus, kā arī atzinuši, ka to rīcībā ir atbilstoši tehniskie līdzekļi, 40% atzīmē (pilnīgi/drīzāk piekrīt), ka mācību spēku darbs ir virspusējs un formāls (salīdzinājumā ar 2018. gadu – 28,7%). Šī vērtējama kā ļoti negatīva tendence. 2022. gadā arī pieaudzis respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka mācību spēki nepievērš uzmanību visiem būtiskajiem darba aizsardzības aspektiem (45,7%). Jautāti, vai iegūtā/iegūstamā augstākā līmeņa izglītība darba aizsardzībā atbilst reālajām prasībām dzīvē, mazāk kā puse (45,7%) pilnīgi/drīzāk piekrīt šim izteikumam. 2.attēlā redzams, ka 2010. gadā šim izteikumam piekrita 61,3%, bet nākamajos aptaujas gados ik gadu samazinās procentuālais sadalījums, kas šim izteikumam piekrīt (2010. gadā 61,3%, 2018. gadā 52,9%). Vērtējot, vai reālais mācību programmas saturs atbilst apmācības standarta prasībām, 28,5% pilnīgi/drīzāk piekrīt, ka neatbilst, bet 52,9% drīzāk/pilnīgi nepiekrīt, ka mācību programmas saturs neatbilst apmācības standarta prasībām.

Kopumā novērotās tendences uzskatāmas par ļoti negatīvām, jo pieaug to respondentu īpatsvars, kas norādījuši, ka mācību spēku darbs ir formāls un uzmanība netiek pievērsta visiem būtiskajiem darba aizsardzības aspektiem. Šādai situācijai iespējami vairāki skaidrojumi – piemēram, mācību process nav bijis spējīgs saturiski pielāgoties pārmaiņām darba vidē COVID-19 pandēmijas apstākļos, jo mācībspēkiem bija strauji jāpielāgojas attālinātajam mācību procesam. Domājams, ka gadījumos, kad mācībspēkiem nebija pietiekamas digitālās prasmes vai atbalsts no darba devēja puses, mācību spēki fokusējās uz formālu mācību procesa nodrošināšanu un mazāk uzmanību pievērsa satura adaptācijai un izmaiņām darba organizācijā. Tāpat COVID-19 pandēmija akcentēja vairāku tādu riska faktoru klātbūtni darba vidē, kam pirms pandēmijas netika pievērsta pienācīga uzmanība, piemēram, bioloģiskajiem riska faktoriem vai attālinātajam darbam. Darbs pandēmijas laikā bija izaicinājums arī pieredzējušiem DAS, tāpēc ir izprotams studējošo respondentu novērojums par uzmanības nepievēršanu visiem būtiskajiem darba aizsardzības aspektiem. Lai padziļināti izvērtētu mācību kvalitāti, kādu nodrošina augstskolas, kas piedāvā iegūt augstāko izglītību darba aizsardzībā, iepriekš minētos izteikumus nepieciešams apskatīt katras augstskolas līmenī. Šajā nolūkā tika analizēti DAS viedokļi, kas ir ieguvuši izglītību attiecīgajā izglītības iestādē – LU, RTU, LLU, kā arī DU. 2022. gada aptaujā nebija neviena respondenta, kas turpina apgūt vai apguvis augstāko izglītību darba aizsardzībā pēdējo 5 gadu laikā citā augstskolā, tāpēc turpmākos attēlos nav attēlota šī sadaļa arī pārējiem gadiem.

Visatzinīgāk savas augstskolas mācību spēkus 2022. gadā novērtējuši DAS, kas studē/studējuši LU (81,9%). Arī 76,2% no RTU, 76,5% no LLU un 63,7% no DU pilnīgi/drīzāk piekrīt, ka mācību spēki universitātē ir pietiekami kompetenti un zinoši. Jāatzīmē gan ievērojams RTU novērtējuma kritums, no 94,6% 2018. gadā uz 76,2% 2022. gadā, kritums vērojams arī DU studentu/absolventu novērtējumā – no 71,4% 2018. gadā uz 63,7% 2022. gadā, toties LU un LLU par attiecīgi 11,1 un 9,8 procentpunktiem mācību spēku kompetenci un zināšanas novērtējuši atzinīgāk nekā 2018. gadā (3.attēls).

3.attēls. DAS vērtējums par mācību spēku kompetenci un zināšanām, sadalījumā pa universitātēm, %

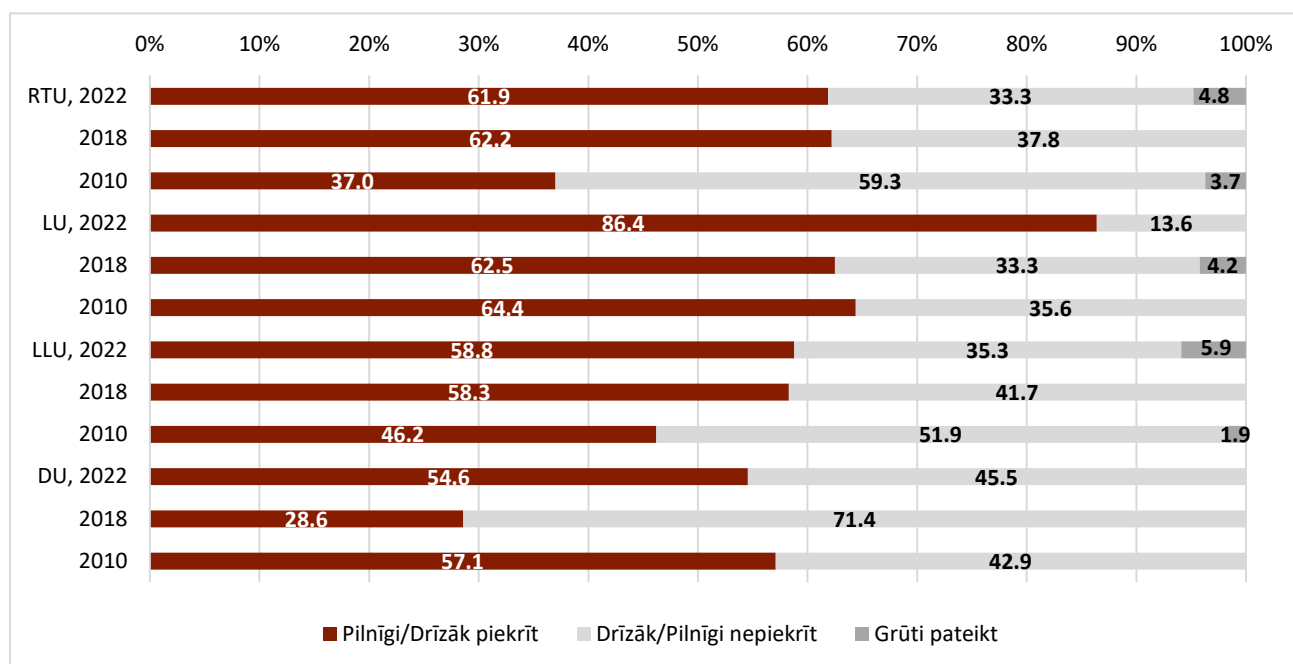

Bāze: respondenti, kuri vēl studē vai pabeiguši pēdējo 5 gadu laikā, 2022. gadā n=70, 2018. gadā n=87, 2010. gadā n=168
 2022. gadā LU pārstāvju skaits – 22, RTU pārstāvju skaits – 21, LLU pārstāvju skaits – 17, DU pārstāvju skaits – 11

Avots: DAS aptauja

Vērtējot, vai mācību spēku rīcībā ir atbilstoši tehniskie līdzekļi, 86,4% no LU atzīmējuši, ka pilnīgi/drīzāk piekrīt šim izteikumam. Salīdzinot ar 2018. gadu redzams, ka novērtējums RTU un LLU procentuāli praktiski nav mainījies, bet, pēc respondentu domām, krietni pieaudzis novērtējums LU un DU rīcībā esošajiem tehniskajiem līdzekļiem (LU no 62,5% 2018. gadā uz 86,4% 2022. gadā un DU no 28,6% 2018. gadā uz 54,6% 2022. gadā) (4.attēls).

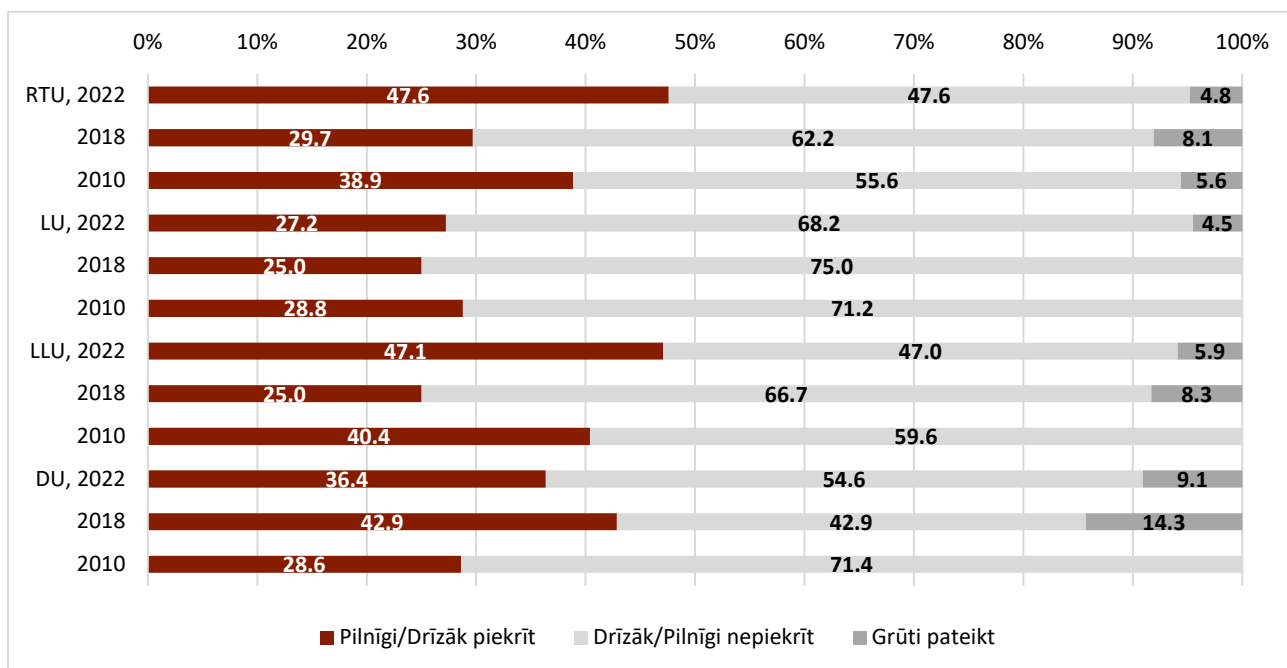
4. attēls. DAS vērtējums izteikumā par mācību spēku rīcībā esošajiem atbilstošajiem tehniskajiem līdzekļiem, sadalījumā pa universitātēm, %

Bāze: respondenti, kuri vēl studē vai pabeiguši pēdējo 5 gadu laikā, 2022. gadā n=70, 2018. gadā n=87, 2010. gadā n=168
 2022. gadā LU pārstāvju skaits – 22, RTU pārstāvju skaits – 21, LLU pārstāvju skaits – 17, DU pārstāvju skaits – 11
 Avots: DAS aptauja

2022. gada aptaujā divās universitātēs – RTU un LLU – ievērojami pieaudzis respondentu īpatsvars, kas pilnīgi/drīzāk piekrīt, ka mācību spēku darbs vērtējams kā virspusējs un formāls (RTU no 29,7% 2018. gadā uz 47,6% 2022. gadā un LLU no 25,0% uz 47,1%). Pozitīvi vērtējamas izmaiņas DU – samazinājies to respondentu skaits, kas pilnībā/daļēji piekrīt, ka mācību spēku darbs ir virspusējs un formāls (5. attēls).

5. attēls. DAS vērtējums izteikumā mācību spēku darbs ir virspusējs un formāls, sadalījumā pa universitātēm, %

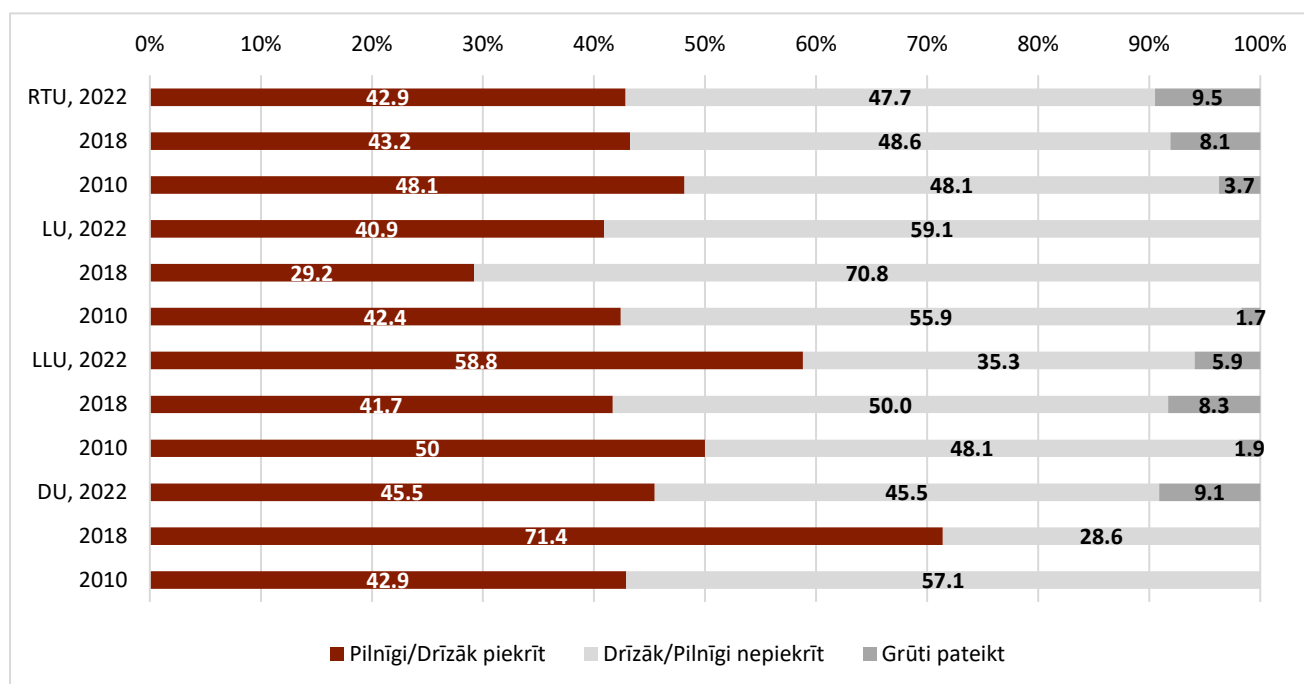
Bāze: respondenti, kuri vēl studē vai pabeiguši pēdējo 5 gadu laikā, 2022. gadā n=70, 2018. gadā n=87, 2010. gadā n=168.

2022. gadā LU pārstāvju skaits – 22, RTU pārstāvju skaits – 21, LLU pārstāvju skaits – 17, DU pārstāvju skaits – 11

Avots: DAS aptauja

2022. gadā pieaudzis LU un LLU studentu/absolventu negatīvais vērtējums, pilnīgi/drīzāk piekrītot izteikumam, ka mācību spēki nepievērš uzmanību visiem būtiskajiem darba aizsardzības aspektiem (LU no 29,2% 2018. gadā uz 40,9% 2022. gadā un LLU no 41,7% 2018. gadā uz 58,8% 2022. gadā). Pozitīvas izmaiņas respondenti atzīmē DU, jo ievērojami samazinājies to respondentu īpatsvars, kas pilnīgi/drīzāk piekrīt šim izteikumam (no 71,4% 2018. gadā uz 45,5% 2022. gadā), (6. attēls).

6. attēls. DAS vērtējums izteikumā mācību spēki nepievērš uzmanību visiem būtiskajiem darba aizsardzības aspektiem, sadalījumā pa universitātēm, %

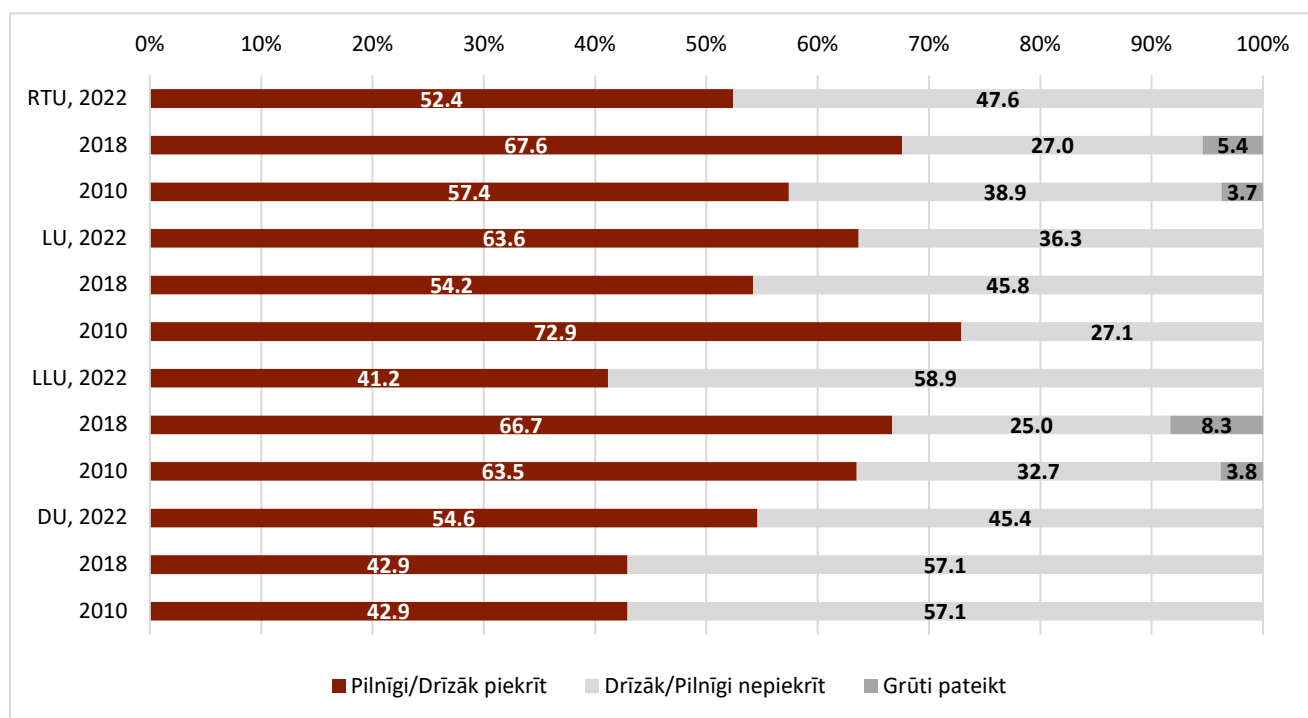
Bāze: respondenti, kuri vēl studē vai pabeiguši pēdējo 5 gadu laikā, 2022. gadā n=70, 2018. gadā n=87, 2010. gadā n=168

2022. gadā LU pārstāvju skaits – 22, RTU pārstāvju skaits – 21, LLU pārstāvju skaits – 17, DU pārstāvju skaits – 11

Avots: DAS aptauja

DAS, kas izglītību apgūst/apguvuši LU un DU, 2022. gadā atzinīgāk vērtējuši universitātes salīdzinājumā ar 2018. gadu, un pilnībā/drīzāk piekrīt izteikumam, ka studiju laikā iegūtā/iegūstamā izglītība ir praktiski pielietojama un pietiekama, lai precīzi un efektīvi strādātu darba aizsardzības jomā Latvijā (LU no 54,2% 2018. gadā uz 63,6% 2022. gadā un DU no 42,9% 2018. gadā uz 54,6% 2022. gadā). Toties samazinājies RTU un LLU studentu/absolventu īpatsvars, kas pilnībā/drīzāk piekrīt šim izteikumam (RTU no 67,6% 2018. gadā uz 52,4% 2022. gadā un LLU no 66,7% 2018. gadā uz 41,2% 2022. gadā), (7. attēls).

7. attēls. DAS vērtējums izteikumā studiju laikā iegūtā/iegūstamā izglītība ir praktiski pielietojama un pietiekama, lai precīzi un efektīvi strādātu darba aizsardzības jomā Latvijā, sadalījumā pa universitātēm, %

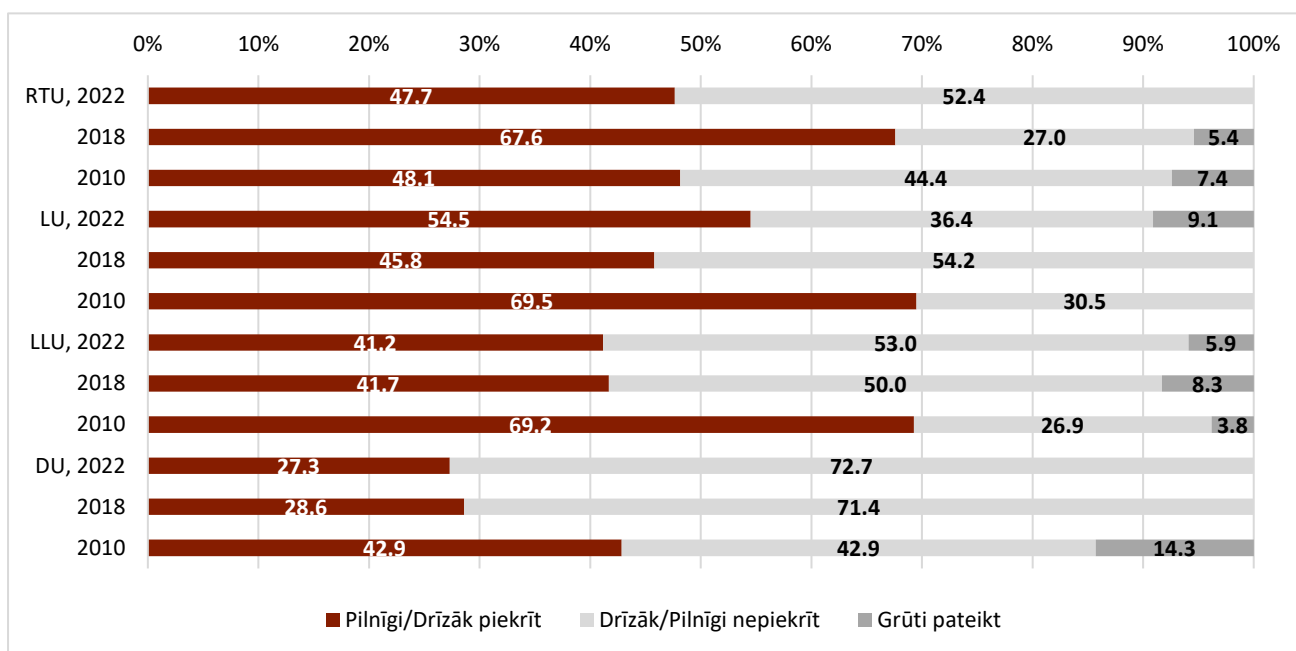
Bāze: respondenti, kuri vēl studē vai pabeiguši pēdējo 5 gadu laikā, 2022. gadā n=70, 2018. gadā n=87, 2010. gadā n=168

2022. gadā LU pārstāvju skaits – 22, RTU pārstāvju skaits – 21, LLU pārstāvju skaits – 17, DU pārstāvju skaits – 11

Avots: DAS aptauja

Vērtējot iegūtās/iegūstamās izglītības atbilstību reālajām prasībām dzīvē, vairāk nekā puse LU studenti/absolventi piekrīt/drīzāk piekrīt, ka izglītība ir atbilstoša (54,5%). Toties pārējās universitātēs šis īpatsvars ir mazāks, no 27,3% DU līdz 47,7% RTU, un krities salīdzinājumā ar 2018. gadu (8. attēls).

8. attēls. DAS vērtējums izteikumā par iegūtā/iegūstamā augstākā līmeņa izglītības darba aizsardzībā atbilstību reālajām prasībām dzīvē, sadalījumā pa universitātēm, %

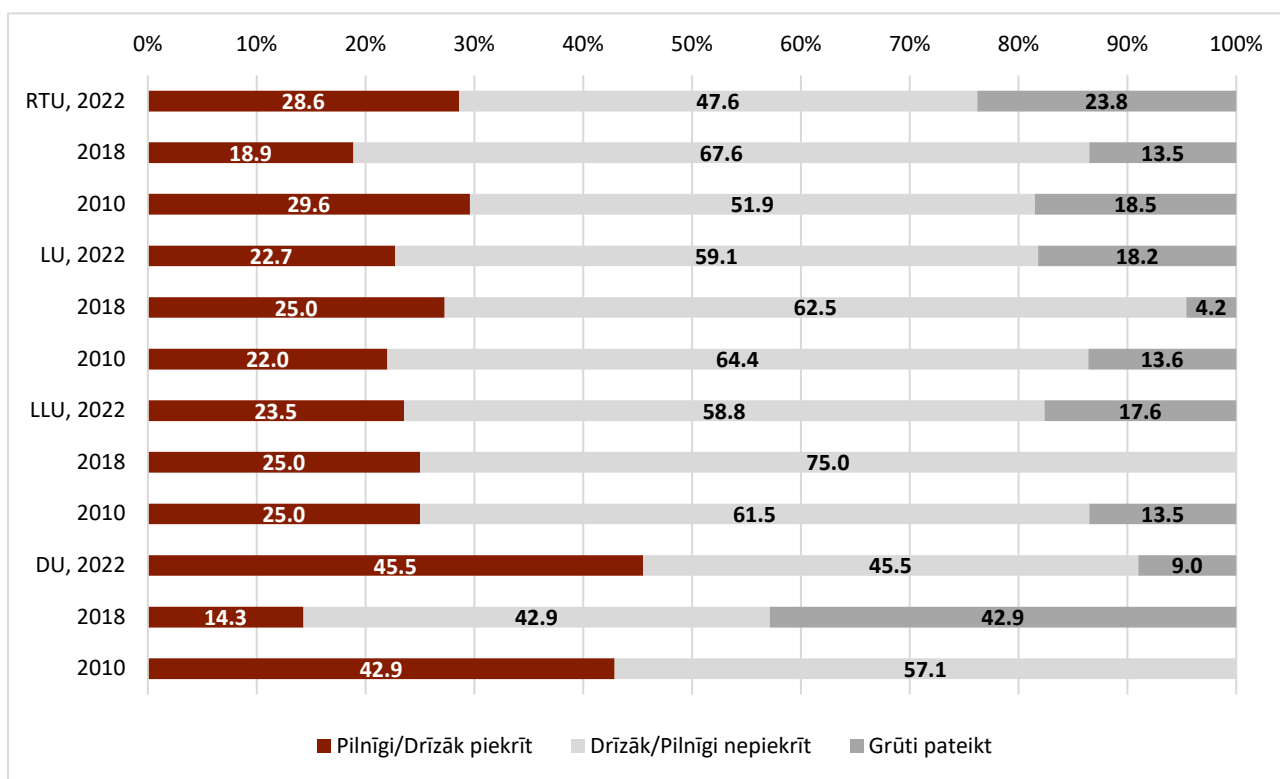
Bāze: respondenti, kuri vēl studē vai pabeiguši pēdējo 5 gadu laikā, 2022. gadā n=70, 2018. gadā n=87, 2010. gadā n=168

2022. gadā LU pārstāvju skaits – 22, RTU pārstāvju skaits – 21, LLU pārstāvju skaits – 17, DU pārstāvju skaits – 11

Avots: DAS aptauja

2022. gadā RTU un DU pieaudzis to respondentu īpatsvars, kas pilnībā/drīzāk piekrīt izteikumam, ka reālais mācību programmas saturs neatbilst standarta prasībām (RTU no 18,9% 2018. gadā uz 28,6% 2022. gadā un DU no 14,3% 2018. gadā uz 45,5% 2022. gadā). LU un LLU studentu/absolventu vērtējums šajā izteikumā samazinājies minimāli (LU no 25,0% 2018. gadā uz 22,7% 2022. gadā, LLU no 25,0% 2018. gadā uz 23,5% 2022. gadā), (9. attēls).

9. attēls. DAS vērtējums izteikumā par reālo mācību programmas satura neatbilstību apmācības standarta prasībām, sadalījumā pa universitātēm, %

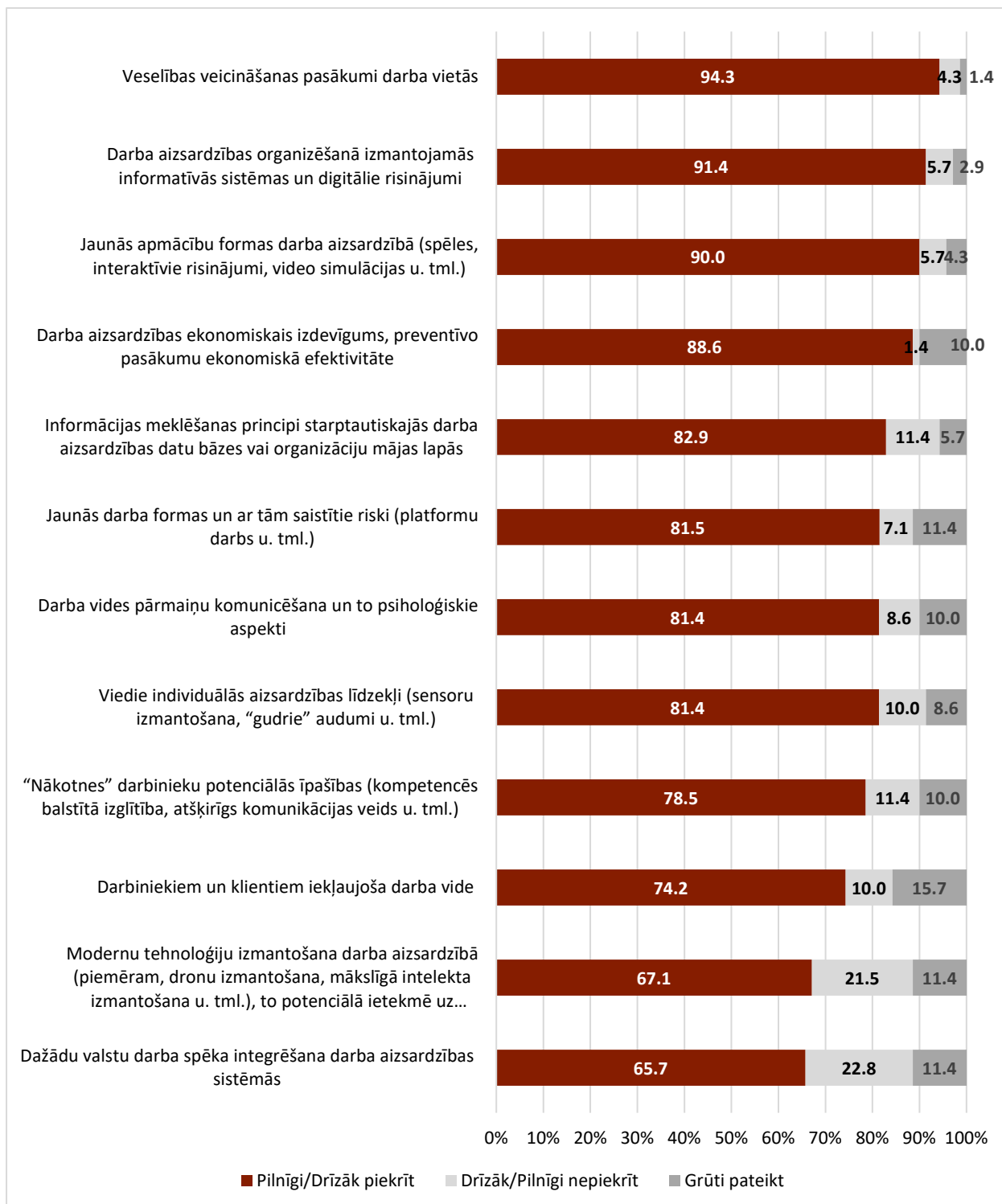
Bāze: respondenti, kuri vēl studē vai pabeiguši pēdējo 5 gadu laikā, 2022. gadā n=70, 2018. gadā n=87, 2010. gadā n=168

2022. gadā LU pārstāvju skaits – 22, RTU pārstāvju skaits – 21, LLU pārstāvju skaits – 17, DU pārstāvju skaits – 11

Avots: DAS aptauja

2022. gadā DAS aptaujā tika iekļauts jauns jautājums, lūdzot norādīt, kuras tēmas, apgūstot augstāko izglītību darba aizsardzībā, būtu visaktuālākās nākotnē (10. attēls). 94,3% respondentu pilnīgi/drīzāk piekrita, ka svarīgi būtu plašāk apskatīt veselības veicināšanas pasākumus darba vietās, 91,4% atzina, ka lielāka vērība jāvērs uz darba aizsardzības organizēšanā izmantojamās informatīvās sistēmas un digitālajiem risinājumiem, bet 90,0% vērsa uzmanību uz jaunu apmācību formu darba aizsardzībā iekļaušanu darba aizsardzības izglītības programmās. No piedāvātajiem izvēles variantiem vismazāko ievērību, atzīmējot piekrītu/drīzāk piekrītu, ieguva moderno tehnoloģiju izmantošana darba aizsardzībā (67,1%) un dažādu valsts darbaspēku integrēšana darba aizsardzības sistēmās (65,7%).

10. attēls. DAS aktuālās tēmas nākotnē, apgūstot augstāko izglītību darba aizsardzībā, %

Bāze: respondenti, kuri vēl studē vai pabeiguši pēdējo 5 gadu laikā, 2022. gadā n=70, 2018. gadā n=87, 2010. gadā n=168

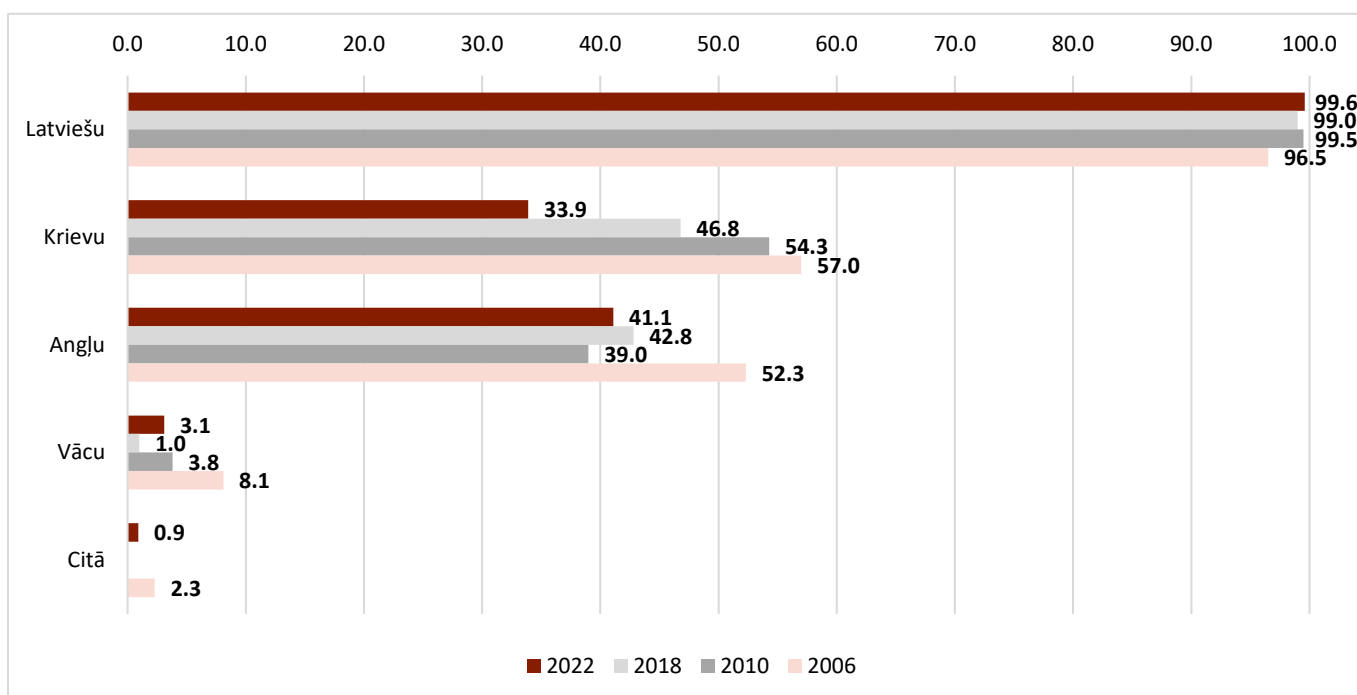
Avots: DAS aptauja

Darba aizsardzības speciālistu tālākizglītība

Darba aizsardzības speciālistu aptauja

DAS, kuri ieguvuši vai iegūst augstāko profesionālo izglītību darba aizsardzībā, tika uzdots jautājums arī par to, kādā valodā viņi meklē informāciju par darba aizsardzības aktualitātēm (11. attēls). Joprojām populārākā valoda, kurā DAS meklē informāciju par aktuālajiem darba aizsardzības jautājumiem, ir latviešu valoda (99,6%). Ievērojami samazinājies to respondentu skaits, kas informāciju meklē krievu valodā (no 46,8% 2018. gadā uz 33,9% 2022. gadā). Praktiski nemainīga palikusi angļu valodas izmantošana informācijas ieguvē (41,1%), nedaudz pieaugusi vācu valodas izmantošana (3,1%). Pavisam neliela daļa, 0,9%, respondentu informāciju iegūst arī franču un spāņu valodā (11. attēls).

11. attēls. DAS īpatsvars pēc valodas, kurā iegūst informāciju par aktuālajiem darba aizsardzības jautājumiem, %

Bāze: visi respondenti, 2022. gadā n=224, 2018. gadā n=201, 2010. gadā n=210, 2006. gadā n=86

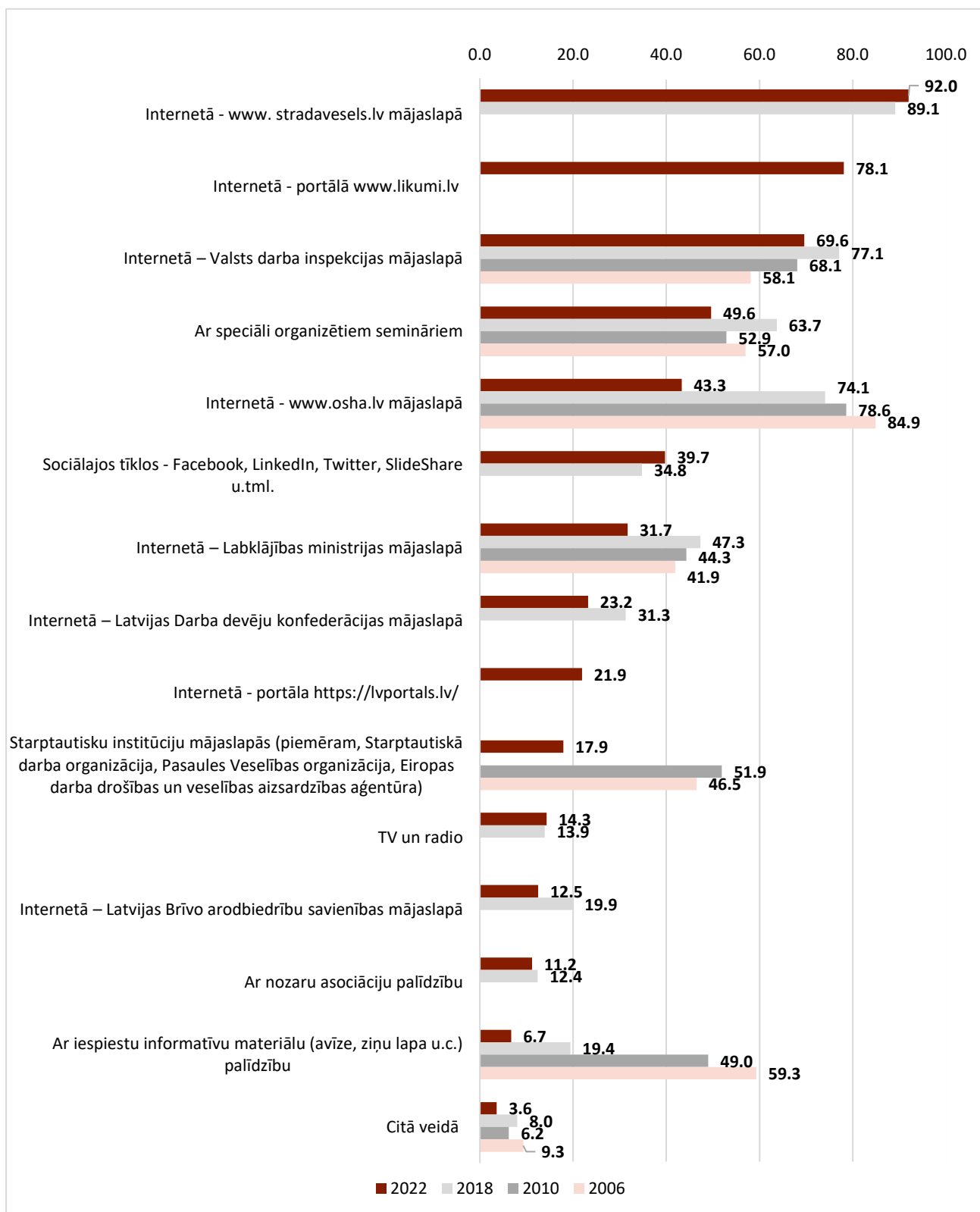
Avots: DAS aptauja

DAS regulāri ir jāseko līdzi savas nozares aktualitātēm un izmaiņām dažādos normatīvajos aktos. Jautājumā, kurā DAS tika lūgti atzīmēt informācijas kanālus, kuros iegūst jaunāko un aktuālāko informāciju, 2022. gadā ir veiktas izmaiņas atbilžu sadaļā, tādēļ rezultātus dinamiskā nav iespējams precīzi salīdzināt. Tika piedāvāti divi jauni atbilžu varianti – portāls <https://lvportals.lv/> un likumi.lv, kā arī atbilžu variants “Latvijas Vēstnesis” tika izņemts (tālāk netiek apskatīti arī šī jautājuma iepriekšējo gadu rezultāti).

Kā izplatītākais avots, kurā DAS iegūst informāciju par darba aizsardzības aktualitātēm arī 2022. gadā, ir mājaslapa www.stradavesels.lv (12. attēls), kuru atzīmējuši 92,0%, tam seko portāls likumi.lv – 78,1%. Gana populāri informācijas avoti ir arī Valsts darba inspekcijas mājaslapa (69,6%), speciāli organizēti semināri (49,6%) un osha.lv mājaslapa (43,3%). Šeit gan jāatzīmē, ka visi trīs iepriekš pieminētie informācijas kanāli procentuāli ievērojami zaudējuši savu aktualitāti salīdzinājumā ar 2018. gadu. Savu aktualitāti informācijas ieguvē turpina zaudēt arī Labklājības ministrijas mājaslapa (no 47,4% 2018. gadā uz 31,7% 2022. gadā), Latvijas Darba devēju konfederācijas mājaslapa (no 31,3% uz 23,2%), Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības mājaslapa (no 19,9% 2018. gadā uz 12,5% 2022. gadā), iespiesti informatīvi materiāli (no 19,4% 2018. gadā uz 6,7%

2022. gadā) un arī starptautisku organizāciju (piemēram, Starptautiskā darba organizācijas, Pasaules Veselības organizācijas, Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras) mājaslapas (no 51,9% 2010. gadā uz 17,9% 2022. gadā). Domājams, ka kopumā šādi rezultāti ir saistāmi ar galvenā informācijas avota www.stradavesels.lv mājaslapā pieejamās informācija apjomu un kvalitāti, kas ļauj faktiski vienuviet atrast būtiskāko informāciju darba aizsardzības jomā jebkurā laikā un no jebkuras vietas. Tāpat iespējams, ka šādi rezultāti saistāmi ar COVID-19 pandēmijas ietekmi, kad būtiski bija ierobežota klātienē semināru apmeklēšana, kas arī bija populārākais kanāls, kā tika izplatīti drukātie materiāli. Attiecībā uz Valsts darba inspekcijas un Labklājības ministriju mājaslapām jānorāda, ka laika posmā kopš iepriekšējā pētījuma abas mājaslapas ir piedzīvojušas būtiskas pārmaiņas, kas arī ir potenciāli ietekmējis lietotāju pieredzi.

12. attēls. DAS īpatsvars pēc avota, kurā iegūst informāciju par darba aizsardzības aktualitātēm, %

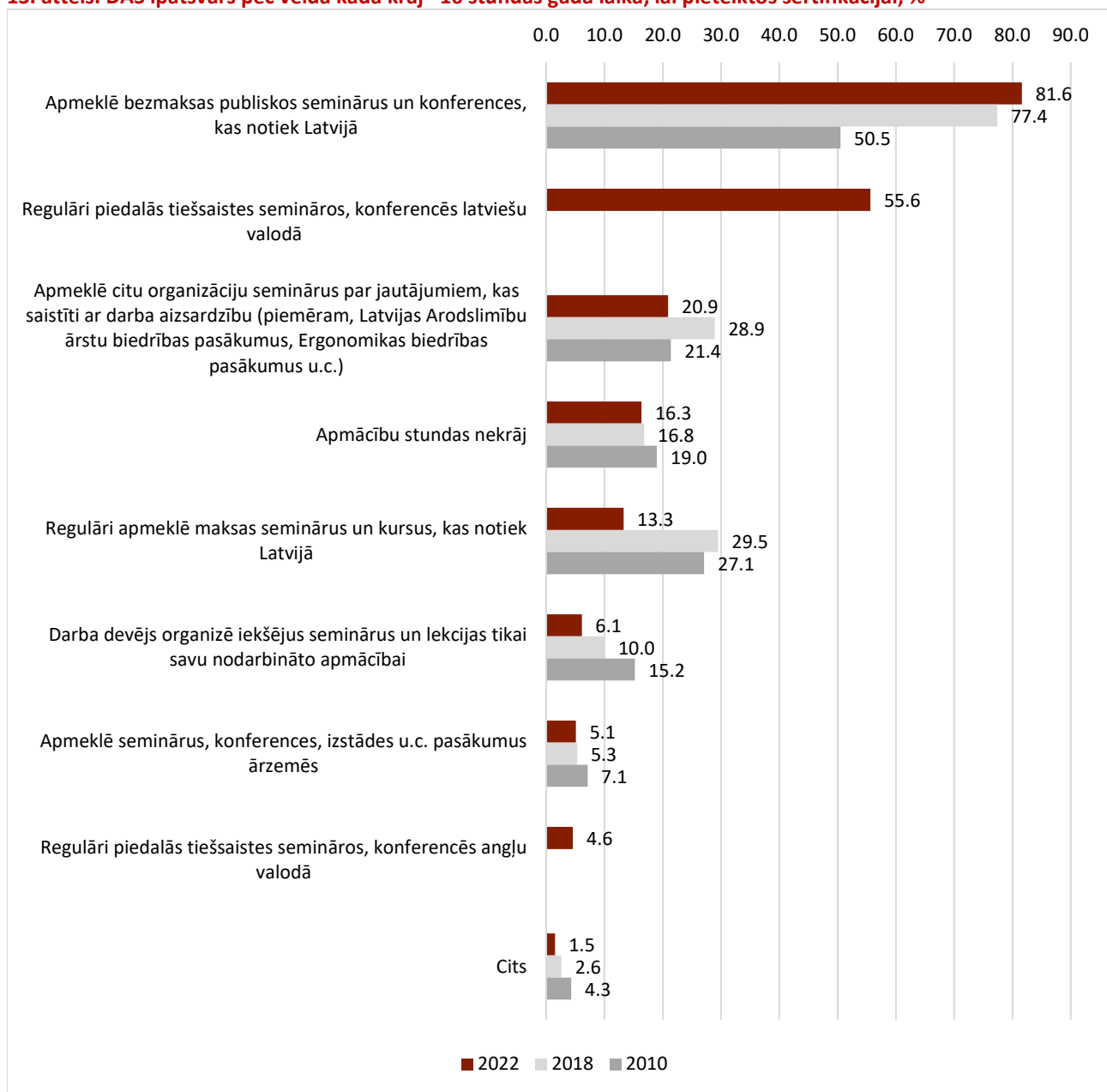

Bāze: visi respondenti, 2022. gadā n=224, 2018. gadā n=201, 2010. gadā n=210, 2006. gadā n=86

Avots: DAS aptauja

Lai iegūtu KS sertifikātu, kas dod tiesības sniegt ārpakalpojumus, speciālistam atbilstoši MK noteikumiem Nr.723 "Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību" ir nepieciešams tālākizglīties vidēji 16 stundas gadā. 2022. gada aptaujā ir nedaudz precizēti un izmainīti atbilžu varianti – bezmaksas publiskie semināri un konferences ir precizētas ar norises vietu "Latvija", kā arī klāt nākuši divi jauni varianti – "piedalās konferencēs, tiešsaistes semināros latviešu valodā" un "piedalās konferencēs, tiešsaistes semināros angļu valodā". Visbiežāk DAS sertifikācijai nepieciešamās stundas krāj, apmeklējot bezmaksas publiskos seminārus un konferences, kas notiek Latvijā (81,6%), un regulāri piedalās tiešsaistes semināros, konferencēs latviešu valodā (55,6%). Jautāti, vai apmeklējot tikai bezmaksas kursus un seminārus, ir iespējams sakrāt nepieciešamās ~16 apmācību stundas gada laikā, 67,1% atbildēja apstiprinoši. 13,9% norādīja, ka ir iespējams, bet zināšanas nav pietiekamas kvalifikācijas celšanai, bet 7,5% atbildēja noraidoši. Salīdzinājumā ar 2018. gadu, samazinājies to respondentu skaits, kas apmeklē citu organizāciju seminārus par jautājumiem, kas saistīti ar darba aizsardzību (no 28,9% 2018. gadā uz 20,9% 2022. gadā) un regulāri apmeklē maksas seminārus un kursus, kas notiek Latvijā (no 29,5% 2018. gadā uz 13,3% 2022. gadā). 2022. gadā jautājums par apmācību stundu krāšanu tika uzdots mērķtiecīgāk, izslēdzot tās respondentu grupas, kurām apmācību stundas nav obligāti jākrāj (piemēram, DAS, kas strādā uzņēmumos un nav iesaistīti darba aizsardzības pakalpojumu sniegšanā un Valsts darba inspekcijas darbinieki), tomēr arī 2022. gadā 16,3% DAS atzīmēja, ka apmācību stundas sertifikācijai nekrāj (13. attēls).

13. attēls. DAS īpatsvars pēc veida kādā krāj ~16 stundas gada laikā, lai pieteiktos sertifikācijai, %

Bāze: DAS, kas strādā KI, sniedz KS pakalpojumus vai strādā uzņēmumā/iestādē par vienīgo vai vienu no DAS un šobrīd nestudē 2022. gadā n=196; visi respondenti, 2018. gadā n=201, 2010. gadā n=210, 2006. gadā n=86

Avots: DAS aptauja

Darba aizsardzības speciālistu fokusgrupu diskusiju rezultāti

Fokusgrupu diskusiju laikā DAS, kas ieguvuši augstāko izglītību darba aizsardzībā, tika uzdoti šādi jautājumi: **“Cik apmierināti Jūs esat ar semināriem un citiem informatīvajiem pasākumiem, ko esat apmeklējis pēdējo 2–3 gadu laikā? Kāpēc esat/neesat apmierināts? Nosauciet kādu pozitīvu/negatīvu piemēru. Vai vajadzētu saglabāt attālinātos informēšanas pasākumus (tiešsaistes slēgtos Zoom seminārus, Youtube/Facebook tiešraides)? Kādam vajadzētu būt formātam? Kam Jūs dotu priekšroku nākotnē – klātienes pasākumiem vai tiešsaistes?”**. Kopumā DAS ir apmierināti ar dažādiem informatīvajiem pasākumiem, labprāt piedalās gan klātienes, gan tiešsaistes pasākumos. Ņemot vērā tiešsaistes pasākumu popularitāti, kā arī salīdzinoši nelielās

izmaksas, šādi pasākumu ir jāturpina arī pēc pandēmijas beigām. Atsevišķi dalībnieki norāda uz vēlmi pēc plašāka tēmu klāsta un uz nepieciešamību vairāk izmantot diskusijas un citas iesaistošas darba metodes. Tāpat vairāki fokusgrupu dalībnieki norādīja, ka bieži nepaspēj uz semināriem pieteikties, jo reģistrācija tiek slēgta, bet konkrētā semināra ieraksti nav pieejami.

Uzņēmuma DAS: *“Seminārus esmu apmeklējusi klātienē, gan arī tagad esmu attālināti dažus apmeklējusi, un teikšu tā – man patīk vairāk attālināti, gan ZOOM semināri, izmantoju arī Facebook, youtube tiešraides skatos, man tā ir ērtāk. Vai es esmu apmierināta ar semināriem? Jā, jo es jau kā jaunais speciālists gāju uz dažādiem semināriem, lai iegūtu kaut kādu informāciju, lai iejustos tajā darba aizsardzības ... vidē, lai saprastu, ko vispār tie cilvēki domā, kā viņi uzvedās, ko viņi dara. Priekš manis tas bija ļoti vērtīgi”.*

Uzņēmuma DAS: *“Noteikti, jā [nākotnē vajadzētu saglabāt attālināto formātu]. Kam patīk klātienē, kam ZOOM – noteikti var abus”.*

Uzņēmuma DAS: *“Ļoti labi semināri! Dodiet tik vēl! Gribas satīties klātienē!”*

Uzņēmuma DAS: *“Par apmierinātību ar semināriem. Jā, es laikam esmu tā, kurai ZOOMs ir mazlietīn apnicis, maigi izsakoties, un es labprāt gribētu atgriezties pie semināriem klātienē. Bet, kas ir tas trūkums pēdējā laikā, ko es esmu ievērojusi – tas, ka šīnī ZOOM seminārā parasti ir viens stāstītājs. Nu, ja tā skatās, kas ir tā atšķirība klātienē un attālināti, tad nevis tās ir pusdienas un kafija, bet tas, ka klātienē tie parasti bija vairāki lektori – daudz un dažādi cilvēki, kas dalījās, jā, bet tie, kas šobrīd ZOOM semināri – viens cilvēks stāsta visu laiku. Ja, tā kā, ja ZOOM seminārā stāstītu vairāki cilvēki, iespējams, ka es būtu priecīgāka arī par ZOOM semināriem. Bet, ZOOMā semināri noteikti ir saglabājami, tāpēc, ka ja, piemēram, ir kaut kāda forša tēma, kuru stāsta Ventspilī, tad man no Rīgas, no Pierīgas ir diezgan ilgi jābrauc uz Ventspili, ja es šo tēmu gribu dzirdēt, un es šo tēmu labprāt dzirdētu tad pieslēdzoties attālināti. Lūk tā, tā tad gan tādiem, gan tādiem pasākumiem dotu priekšroku”.*

Uzņēmuma DAS: *“Par semināriem, jā, es apmeklēju arī viņus jau ļoti sen, jau arī kad studiju laikā mācījos, apmeklēju klātienē, un nu tad šobrīd piedalos arī ZOOM semināros. Es teiktu, ka man labāk patīk klātienē semināri, jo nu daudz labāk kaut kā tā informācija, arī tā apmaiņa, tad arī veidojas šīs te diskusijas, kas ZOOM platformās parasti nenotiek, ir tikai tāds monologs vairāk, tā kā man labāk patīk, jā, kad mēs klātienē visi satiekamies un tad arī savstarpēji varam atkal parunāties, ar to pieredzi dalīties. Tā kā, manuprāt, vajadzētu arī saglabāt to 50 uz 50, kad ir arī attālinātie, jo tā problēma, kas bija pirms tam, ka lielākā daļa, piemēram, notika Rīgā, tad no Liepājas uz Rīgu noteikti nebraukšu dēļ tā semināra, tā kā ir ļoti labi, ka var pieslēgties jebkura veida interesējošai informācijai, ko es vēlētos uzzināt, tā kā jā, manuprāt, vajadzētu atstāt gan, gan”.*

Uzņēmuma DAS: *“Ar semināriem esmu ļoti apmierināta, kopumā arī cenšos vienmēr piedalīties, jo ļoti informatīvi un noderīgi. Ļoti pozitīvs piemērs ir visi tie semināri, kur ir daudz arī praktiskās nodarbības. Es piedalījos, man liekas, par ķīmiskajām vielām, kur varēja arī ekspozīcijas rēķināt, un tiešām es to nosauktu pat par meistarklasi, nevis par semināru un šāda veida semināri man liekas visnoderīgākie, nevis kur ir vienkārši pasīvi klausītāji, bet arī reāli darām kaut ko un darbojamies ar tiem normatīvajiem aktiem un tām prasībām. Varbūt nu tādi, kuri nav tik daudz ko snieguši, ir tie semināri, kur... Man netraucē viens runātājs, priekš manis viens runātājs ir OK, bet man nepatika tie semināri, kur tiešām ir tā, ka viņi tiek norunāti un nekādā veidā netiek iesaistīta auditorija. Jo tad es arī nesaprotu, priekš kam ir apmeklētāju ierobežojums tajā ZOOM seminārā, jo vispārībā tad tas var būt arī kā vebinārs, kur atkal ir savādāks formāts nekā šādā te ZOOM tikšanās reizē. Tad tas var būt vebinārs, kurā ir vienkārši runātājs un tad ir tie visi neredzāmie dalībnieki. Tad es uzskatu, ka tādus seminārus tad var šādā veidā rīkot, nevis ZOOMā, kur tāpatās neviens vienkārši nepiedalās – es neredzu tam jēgu”.*

Uzņēmuma DAS: *“Un es domāju, ka noteikti vajadzētu attālinātos pasākumus saglabāt arī pēc pandēmijas beigām, varbūt var miksētos, nu, kad, es nezinu, kaut vai pasākums notiek Rīgā, bet ir iespēja skatīties arī attālināti, jo es, dzīvojot Liepājā, tagad attālināti esmu apmeklējusi daudz vairāk seminārus, nekā es būtu varējusi izbraukāt uz Rīgu, ja notiktu tikai klātienē”.*

Uzņēmuma DAS: *“Tad par semināriem. Super, esmu apmierināta par tiem semināriem, kur es esmu pieteikusies. Nākotnē, jā, ZOOM seminārus nevajadzētu pazaudēt, bet klātienē formātā arī semināriem būtu*

jābūt, jo klātienē mēs tiekamies viens ar otru, iepazīstamies, nu, cilvēkam ir vajadzīga šī savstarpējā saskarsme, komunikācija. Tad arī tālāk strādājot ir vieglāk, jo mēs jau viens otru pazīstam tā kā arī mazliet personiski”.

Uzņēmuma DAS: “Ar semināriem viss ir ok, bet gribētos paplašināt tēmu klāstu. Es biju izteikusi tāpat tās problēmas, kuras man bija, ja, varētu kaut kādā veidā iekļaut. Jā, attālināti pasākumi ir saudzējošāki personīgi man, jo man lielākoties bija jābrauc uz semināriem ārpus savas dzīvesvietas un tas aizņēma 4 stundas sabiedriskajā transportā uz vienu pusi un atpakaļ. Protams, šobrīd es esmu daudz gudrāka, zinošāka un esmu apmeklējusi gandrīz, nu, 60% no piedāvājumiem semināriem, līdz ar to man attālinātā šī veida semināra izklāstīšana ir pieņemamāka, nekā tad, kad ir tiešsaistes [klātienēs]”.

Uzņēmuma DAS: “Par semināriem, jā, diezgan bieži mēdzu apmeklēt tad, kad tie semināri bija klātienē. Šobrīd attālināti mēdzu nepietiekties viena iemesla dēļ, tādēļ, ka seminārs notiek darba laikā un darba laikā ir tā problemātika, ka, atrodoties darba vietā, semināru skatoties, jebkurā brīdī var ienākt kolēģis, pajautāt kaut ko, izsaukt, aizskriet un tamlīdzīgi. Līdz ar to es dodu priekšroku no savas puses tā kā klātienēs semināram, kur Tu visu savu koncentrāciju, uzmanību un laiku velti šim semināram. Bet, manuprāt, ļoti forša opcija būtu tie saucamie hibridsemināri, kad šo semināru var klausīties gan klātienē un vienlaicīgi arī attālināti. Un ļoti forši būtu opcija arī, ja šos seminārus varētu skatīties pēc tam video ierakstā, jo, piemēram, es pavadu uz darbu un mājām pusstundu ceļā un ļoti labprāt klausos dažādus seminārus tieši šajā laikā, kamēr braucu mašīnā. Tā kā būtu arī forši, ja šie semināri būtu pieejami skatīšanai pēc tam”.

Uzņēmuma DAS: “Daži semināri, kuriem ir tas ierobežotais dalībnieku skaits, kur pēc tam tā kā īsti nav atrodamu video ierakstā”.

KI/KS: “Noteikti esmu par online apmācībām! Vēlētos plašāku tēmu daudzveidību un vairāk praktisko piemēru no mazo uzņēmumu pieredzes, nevis lielo, kuru resursi ir daudz lielāki”.

KI/KS: “Pirmkārt, ko es gribētu teikt, attālināto formātu pilnīgi noteikti vajadzētu saglabāt, pie mūsu aizņemtā dzīvesveida ir forši, ka to var izdarīt darba laikā utt., pēc tam nav atsevišķi, ja centies savākt 80 punktus, ko es šobrīd cenšos un jāsaka, ka par stradavesels.lv kursiem, es gribēju piebilst, ziniet 80 punktus, tas ir bišķiņ laiciņš, lai viņus savāktu, ņemot vērā, ka vidējais punktu skaits ir 2 punkti par vienu noklausīto kursu pašreiz diezgan aktīvi skatos, taisu sarakstus ar kursiem, kur es esmu bijusi, kuros neesmu. Šodien taisni runāju ar centru, kas apmāca kursus, pie kuriem var arī pārsertificēties, prasīju, ko man darīt, jo man ir jāsavāc 80 punkti, bet kursi uz kuriem īsti pierakstīties nav, jo es jau uz visiem esmu bijusi un ļoti reti parādās kaut kas, uz ko es neesmu bijusi, vēlreiz tos pašus es klausīties negribu. Tad man teica, jā, diemžēl situācija ir tāda, ka nav pietiekami daudz kursu, vienu kursu ja noklausies pēc gada vai divas reizes gadā, tad ir ok, mēs tev to kursu ieskaitīsim. Un tad tiešām, vai mums nevarētu būtu nedaudz vairāk kursi, lai tiešām papildinātu tās savas zināšanas vairākās dažādās nozarēs, jo kursu vienīgā tēma tagad ir kovids, ir taču vēl tik daudzas darba aizsardzības jomas, par ko mēs vēl varētu runāt. Tur bija ķīmija, kokapstrāde, būvniecība, ir taču vēl citas tēmas, par ko paplašināti runāt, jo kompetentam speciālistam jau tā zināšanu bāze ir ļoti svarīga dažādās jomās, nozarēs. Jo vairāk ir, jo plašāka profila speciālists viņš ir. Tāpēc es noteikti ieteiktu plaša profila kursus vēl papildus, lai varētu vieglāk savākt šos 80 punktus, jo savādāk tas tiešām ievelkas. Un vēl arī dažiem sertifikātiem man virsū nav uzrakstītas šīs akadēmiskās stundas un varbūt tiem, kas organizē kursus, varētu, lai man ar viņiem pēc tam nav atsevišķi individuāli jāsazinās, teikt, ka uz katra sertifikāta obligāti ir jābūt virsū tiem punktiem, citādi tas ir atsevišķi atkal jārunā, tā ir problēma”.

KI/KS: “Es jau teicu, man ļoti patīk attālināti, tas, ka ir zooms, to ir iespējams darīt darbā, darba laikā, darba vietā, savādāk es to nevarētu izdarīt un pilnīgi noteikti es domāju, ka tas ir formāts, ko vajag saglabāt, jo es domāju finansiāli tas arī ir izdevīgāk... Tas ir nepieciešams ar šodienas dzīves veidu un arī visiem izņēmumiem, kas arī pasaulē ir notikuši, es domāju tas arī no vienas puses ir labi, mēs varam ietaupīt daudz vairāk laika un mēs kādreiz nemaz neiedomājāmies, ka mēs varētu ietaupīt laiku. Divi svarīgākie resursi – laiks un nauda”.

KI/KS: “Piekritīšu par šiem te semināriem, ka viņi ir diezgan par maz...”

KI/KS: “Kas saistīts par zoom semināriem, šie ir forši varianti uz doto brīdi, kamēr pandēmija arī dara kaut ko labu priekš mums, ka mēs varam te tādā veidā apgūt interesējošās vietas”.

KI/KS: *“Par semināriem, arī, neesmu pilnīgi visos bijusi, pati vēl neesmu paspējusi pilnīgi visus apiet, bet tur, kur esmu bijusi, esmu pilnīgi apmierināta. Ir bijis, kur kaut ko jaunu uzzinu, ir bijis, kur var padiskutēt arī par kaut kādiem jautājumiem, bet pretenziju nekādu man nav, nekādas neapmierinātības nav un, runājot par to, vai vajadzētu atstāt attālināto formātu, es uzskatu, ka vajadzētu, jo diemžēl Rīgā rīkoti semināri vienmēr ļoti ātri noslēdzās un nebija iespēja viņiem pieteikties, bet nu tur uz to semināru var tikt kaut kur tālu, piemēram, Daugavpilī vēl kaut kur tur, tad uz turieni braukt es personīgi nebraukšu dēļ semināra. Tādēļ šeit šādi, tādā attālinātā veidā, tas ir vienalga, kur tas seminārs notiek, un ir vienalga, kur mēs visi atrodamies, mēs visi tiekamies šeit, interneta vidē un domāju, ka ir normāli, visa dzirdamība laba un var padiskutēt, var izrunāt, var paskatīties, man liekas, ka ir labi”.*

KI/KS: *“Par semināriem... tagad es neesmu pārāk bieži bijusi tajos semināros, bezmaksas semināros, bet beidzamais, ko es skatījos bija par attālināto darbu. Tur nedaudz bija tā sajūta, ka lektoram pietrūka enerģijas šajā stāstījumā par attālināto darbu. Par semināriem, protams, mēs vēlamies iegūt bezmaksas šos seminārus, šīs stundas vākt bezmaksas, bet ir pietiekami daudz iespējasursos mācīties arī par maksu. Protams, tā stundu vākšana mums ir piespiedu kārtā, lai mēs varētu resertificēties un tāpēc vēlamies pēc iespējas lētāk šo pasākumu veikt, bet, jebkurā gadījumā, ir iespējams mācīties arī par maksu. Par informēšanas pasākumiem, par šīm te vidēm – tiešsaistē un elektroniskā vidē, tīri jāmiksē, vajag gan vienu, gan otru. Tiešsaiste (sajaukts termins, noprotams, ka domāta klātie) būtu nepieciešama, mums ir nepieciešams redzēt dzīvus cilvēkus, satikties ar dzīviem cilvēkiem, jo šī te attālinātā vide, atrauj nost mūs no realitātes, jo te organizējot šos attālinātus seminārus, [min moderatoru], tu redzi, cik ir pieteikušies, bet, cik ir tieši tādi, kas šo visu arī klausās? Kas ir tiešā kontaktā, līdz ar to, tā nepieciešamība būt vienam ar otru, saskatīties kaut vai ir vajadzīga. Tā kā, es piekrišu gan vienam, gan otram variantam. Ir vajadzīgs gan viens, gan otrs”.*

KI/KS: *“Jo, ja mēs salīdzinām šo te darba aizsardzības speciālistu kvalifikāciju, kāda tā bija pirms pieciem gadiem un kāda tā ir tagad, tad tā ir neapšaubāmi augusi, jo man ir arī iespēja piedalīties ISO sertifikācijas auditos, kā auditoram, es satieku arī daudzus darba aizsardzības speciālistus, kas ir jaunie speciālisti un viņu zināšanas ir ļoti labas, ļoti labas un es domāju tas ir pateicoties arī šīm te 80 stundu savākšanas principam, semināru apmeklēšanas, filmu izmantošanai utt. Domāju, ka lielu artavu šī mājaslapa ir devusi darba aizsardzības speciālistu izglītošanā. Jo, ja mēs salīdzinām darba aizsardzības speciālistu izglītības līmeni varbūt citās valstīs, tas ir pat zemāks. Un arī šo materiālu daudzums, kāds ir pieejams patreiz Latvijā, ir fantastisks. Mēs esam Zviedrijas līmenī, es uzskatu, kur arī ar to nodarbojas vesels milzīgs institūts, kas kadru daudzumā ir četras līdz piecas reizes lielāks par mūsu darba vides institūtu (domāts Darba drošības un vides veselības institūts). Tīri personiski es arī varu teikt, ka es ļoti daudz apmācībās izmantoju šīs te mācību filmas, kur es bieži vien paņemu kādu epizodi, kuru es piemēroju savam konkrētam uzņēmumam, ko es gribu stāstīt. Nerādu pat visu filmu, parādu epizodi. Un tie ir ļoti labi izmantojami materiāli arī pārējās sabiedrības izglītošanā, tā to varētu teikt”.*

KI/KS: *“Tīri praktiski, ko es varētu teikt, man pietrūkst tādas labas mācību filmas par smagumu celšanu un pārvietošanu ražošanā, kas ir spaiņa pacelšana, kastes aiznešana. Jo ir ļoti laba filma Latvenergo, bet tā ir jau tāda nopietnu smagumu celšana, kur viņi cilina tos balķus milzīgos. Bet tāda vienkārša, ražošanas uzņēmumu, uz konveijera līnijā, tur kasešu pārvešana utt., pārlikšana plauktā, paņemšana no plaukta, tādas pamata lietas, kur celt, kā celt, tāda filmiņa būtu īstenībā fantastiski”.*

KI/KS: *“Vēl ko, runājot par semināriem, man būtu droši vien vēl varbūt par vietni, par stradavesels.lv, varētu varbūt tiešām ielikt kādu vienu sadaļu šīs te tiesu prakses, vai arī kādu semināru veltīt tiesu praksēm, vietni, kur varētu redzēt šos te tiesu nolēmumus, kas būtu varbūt Valsts darba inspekcijas ieskatā, kas ir tipveida, lai mēs kā darba aizsardzības speciālisti laicīgi saprastu, ko tad skatās tīri juridiski, kā tiek šis jautājums risināts tiesas ceļā, jo viens ir inspekcijas viedoklis, viens ir mūsu viedoklis un trešais ir tiesas lēmums un tas būtu ļoti zināt, jo visur tomēr šī te atbildība gan administratīvā, gan kriminālatbildība mums sfērā pastāv. Tā būtu tāda laba pasargāšana arī mūsu pašu speciālistu, lai tad zinātu, kā tad lemj, kādā noteiktā gadījumā”.*

KI/KS: *“No semināriem, man iepatikās no šīs mūsu sarunas, es noteikti labprāt aizietu uz semināru par inovatīviem individuāliem līdzekļiem, iespējas, kādas viņas ir, es domāju, ka tas būtu interesanti arī visiem pārējiem redzēt, kādas viņas ir, kas ir jauns šajā sfērā. Jā... un runājot vēl par šiem te semināriem, ko es arī varbūt... pašlaik attālinātie semināri, kur mēs mazliet esam arī saskārušies ar tādu problēmu, ka, ja tu nepaspēj*

divu stundu laikā pierakstīties, tad tu jaunajā semināra tēmā netiec iekšā. Tad mans aicinājums, ir varbūt, ja tas tiek organizēts Zoom platformā, šeit ir tomēr iespējams organizēt plašākam šim te klausītāju lokam, parasti tas ir bieži vien 30 cilvēki, tas maksimums. Varbūt tomēr, ja redz, ka tā tēma ir aktuāla viņu var paplašināt līdz 60, 100...”.

KI/KS: “Jā! Nu tā padomājiet, jo bieži vien ir tā, viss ir slēgts un gaidiet nākošo mēnesi. Ok, gaidām nākošo mēnesi ... viss ir slēgts, gaidām nākošo mēnesi, nu un tā uz dažiem semināriem, kas tiešām varētu būt tādi ļoti aktuāli, es esmu gaidījusi īstenībā pat kādu pusgadu, tur kaut kādi datumi varbūt nesakrīt un tā... varbūt var padomāt par šo, jo Zooms pieļauj plašāku iesaisti manā skatījumā...”.

KI/KS: “Informatīvie materiāli, man arī viss apmierina, es arī viņus izmantoju instruktāžu veikšanas laikā. Par attālinātiem semināriem, arī viss kārtībā, punkti jākrāj. Vienīgi, ja mēs runājam par attālinātām lietām, tad es neatbalstu instruktāžas attālināti, es zinu, kā notiek klausīšanās, kā notiek pēc tam kaut kādu testu kārtošana. Tam ir nulles ticamība”.

KI/KS: “Tie informatīvie materiāli šķiet interesanti, tur gan dažiem testiem pārāk daudz burtu pie atbildēm, sarežģīti daudz lasīt, ja es runāju par vidējo cilvēku, kuram nepatīk grāmatas lasīt, bet tā kopumā, ir interesanti. Runājot par semināriem, noteikti vajag gan klātienē formātu, kad beigsies kovids, gan attālināti, jo attālināti semināri ir diezgan interesanti cilvēkiem no reģioniem, kuriem ir sarežģīti aizbraukt kaut kur uz lielu pilsētu, lai noklausītos semināru. Klātienē semināri, savukārt, arī svarīgi, jo vajag tiem cilvēkiem arī vienam otru pa laikam redzēt, kafiju, kafijas pauzēs kopīgi iedzert un par kaut ko aprunāties. Tā kā es esmu gan par tiem, gan par šitiem”.

KI/KS: “Tātad seminārus pēdējā laikā gandrīz neesmu apmeklējis, kaut gan man 80 stundas sanāca, bet ne tāpēc. Principā tāpēc, ka ļoti daudz arī darba laikā diez vai tiek uz jums šiem te semināriem, kaut arī attālināti un tamlīdzīgi. Bet, šī labā iespēja, ka to var apskatīties arī ierakstā un man arī jāatzīmē, ka institūts bija viens no pirmajiem, kas sāka veidot šo semināru ierakstus un arī pandēmijā bija iespējams šos seminārus paskatīties”.

KI/KS: “Man ir tā problēma, ka es parasti nespēju pierēģistrēties uz tiem pasākumiem, tur momentāni izķer visas brīvās vietas un ir grūti tiešām savākt tās stundas un citur, kur tās stundas vairs nav kur paņemt, jo visas apmācības, kas ir apgūtas iepriekš, atkārtot otrreiz nevar, nevar otru reizi aiziet uz ugunsdrošību 160 stundas, jo tā apmācība nav terminēta, līdz ar to, vienīgā iespēja mums, kā speciālistiem savākt tās stundas, ir pa lielam pie jums (domāts RSU aģentūra Darba drošības un vides veselības institūts) un pie jums izveidojas tāds to stundu deficīts. Man nesanāk, vai nu es ļoti lēni reaģēju uz informāciju, bet tur tiešām ļoti īsā laikā visas vietas ir aizbāztas un pieteikšanās ir slēgta”.

Secinājumi

1. 2022. gadā aptaujātie DAS bijuši kritiskāki, vērtējot iegūto/iegūstamo izglītību un mācību spēkus. Vērojams apmierinātības samazinājums salīdzinājumā ar 2018. gadu.
2. Pētījuma rezultāti liecina, ka mācību spēku darbs ir kļuvis formālāks un uzmanība netiek pievērsta visiem būtiskajiem darba aizsardzības aspektiem. Šādai situācijai iespējami vairāki skaidrojumi – piemēram, mācību process nav bijis spējīgs saturiski pielāgoties pārmaiņām darba vidē COVID-19 pandēmijas apstākļos, jo mācībspēkiem bija strauji jāpielāgojas attālinātajam mācību procesam. Kopumā tas rada jautājumus, cik augstākās izglītības programmas Latvijā spēj piemēroties izmaiņām darba vidē un nākotnes izaicinājumiem. Ar šajā pētījumā izmantotajām metodēm nav iespējams iegūt atbildi uz šo jautājumu, tāpēc būtu ieteicams veikt padziļinātu pētījumu, kas ļautu noskaidrot, vai un kā notiek mācību procesa pielāgošanās darba tirgus izmaiņām.
3. Joprojām vairāk nekā divas trešdaļas mācību spēkus novērtē kā kompetentus un zinošus (75,7%). Lai gan pieaudzis respondentu skaits, kas pilnībā/drīzāk piekrīt, ka mācību spēku rīcībā ir atbilstoši tehniskie līdzekļi (no 58,6% 2018. gadā uz 67,1% 2022. gadā, izteiktāks pieaugums LU un DU), reizē pieaudzis to respondentu skaits, kas arī piekrīt, ka mācību spēku darbs ir virspusējs un formāls (no 28,7% 2018. gadā uz 40,0% 2022. gadā, izteiktāks pieaugums RTU un LLU).
4. Nedaudz samazinājies arī DAS īpatsvars, kas iegūto/iegūstamo izglītību vērtē kā praktiski pielietojamu un pietiekamu (no 59,5% 2018. gadā uz 54,3% 2022. gadā, izteiktāks samazinājums RTU un LLU, LU un DU ir pat pozitīvs pieaugums). Pilnīgi/drīzāk 45,7% (salīdzinājumā ar 2018. gadu – 41,4%) arī piekrīt, ka mācību spēki nepievērš uzmanību visiem būtiskajiem darba aizsardzības aspektiem (pieaugums LU un LLU, samazinājums DU). Par 7,2 procentpunktiem samazinājies arī to respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka iegūtā/iegūstamā izglītība atbilst reālajām prasībām dzīvē (samazinājies RTU, pieaug LU) un par 5,5 procentpunktiem pieaudzis arī to respondentu īpatsvars, kas piekrīt, ka reālais mācību programmas saturs neatbilst standarta prasībām (pieaugums DU, RTU, samazinās LU).
5. Kā aktuālākās tēmas nākotnē, apgūstot augstāko izglītību darba aizsardzībā, DAS izceļ veselības veicināšanas pasākumus darba vietās (94,3%), darba aizsardzības organizēšanā izmantojamās informatīvās sistēmas un digitālie risinājumi (91,4%) un jaunās apmācību formas darba aizsardzībā (90,0%).
6. 2022. gada aptaujāto DAS vidū pieaudzis inženierzinātņu kā pirmās augstākās izglītības īpatsvars, kas vērtējama kā pozitīva tendence. Ar 33% tā bijusi visbiežāk izvēlēta atbilde starp respondentiem, atbildot par pirmo iegūto augstāko izglītību.
7. Samazinājies to respondentu īpatsvars, kas informāciju par aktuālajiem darba aizsardzības jautājumiem meklē krievu valodā (no 46,8% 2018. gadā uz 33,9% 2022. gadā). Angļu valodas izmantošanas īpatsvars palicis iepriekšējā līmenī (41,1% 2022. gadā un 42,8% 2018. gadā).
8. DAS visbiežāk informāciju par darba aizsardzības aktualitātēm iegūst mājaslapā stradavesels.lv (92,0%) un portālā likumi.lv (78,1%).
9. Lai sakrātu ~16 stundas gadā sertifikācijai, lielākā daļa DAS apmeklē bezmaksas publiskos seminārus un konferences, kas notiek Latvijā (81,6%) un piedalās tiešsaistes semināros, konferencēs latviešu valodā (55,6%). Kopumā domājams, ka būtu nepieciešams popularizēt seminārus, vebinārus un konferences, kas notiek citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, kas veicinātu arī starptautiskās pieredzes un labās prakses piemēru ieviešanu Latvijā. Domājams, ka tas varētu būtiski uzlabot situāciju Latvijā darba aizsardzības jomā, jo šī pētījuma darba devēju aptaujas dati liecina, ka darba vide uzņēmus,

kuriem ir ārzemju īpašumtiesības, ir drošāka un veselībai nekaitīgāka kā uzņēmumos ar vietējām īpašumtiesībām.

10. Kopumā, saskaņā ar DAS fokusgrupu diskusiju rezultātiem, DAS speciālisti ir apmierināti ar dažādiem informatīvajiem pasākumiem, labprāt piedalās tiešsaistes pasākumos, kas būtu jāatstāj arī pēc pandēmijas beigām. Atsevišķi dalībnieki norāda uz vēlmi pēc plašāka tēmu klāsta un uz nepieciešamību vairāk izmantot diskusijas un citas iesaistošas darba metodes..
11. Fokusgrupu diskusiju laikā tika identificēta problēma, kas saistīta ar pieteikšanos uz semināriem – dalībnieki norādīja, ka nespēj uz semināriem pieteikties, jo reģistrācija tiek slēgta, bet konkrētā semināra ieraksti nav pieejami. Domājams, ka šāda situācija saistāma ar semināriem, kas tiek organizēti ESF projekta “Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” (Nr.7.3.1.0/16/l/001) ietvaros, tomēr visi konkrētie semināri tiek regulāri atkārtoti, ļaujot visiem interesentiem piedalīties. Gadījumā, ja tiktu publicēti ESF projekta semināru ieraksti, tad nebūtu iespējams nodrošināt pietiekamu dalībnieku skaitu, tādējādi pastāvētu risks neizpildīt projekta rezultātos rādītājus.

Ieteikumi un to realizācija

Ieteikumi no pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2009–2010”

Ieteikums

Pētījuma rezultāti liecina, ka informācijas izplatīšanu darba aizsardzības speciālistu vidū apgrūtina elektroniskā pasta adrešu saraksta neesamība. Lai uzlabotu operatīvu informācijas apmaiņu par dažādiem darba aizsardzības jautājumiem nozares speciālistu vidū, ieteicams izveidot šādu sarakstu, kur būtu iespējams izsūtīt informāciju par aktualitātēm nozarē (piemēram, plānotās konferences, semināri, jaunas vadlīnijas, skaidrojoši materiāli utt.).

Realizācijas novērtējums pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2019–2021” laikā

Ieteikums īstenots – kopš 2020. gada janvāra mājaslapā stradavesels.lv sadaļā “Kalendārs”, kurā tiek publicēti pasākumi darba aizsardzības jomā, ir iespēja “pieteikties jaunumiem”, ko šobrīd izmantojuši vairāk kā 600 interesentu (darba aizsardzības speciālisti, kā arī citu nozaru pārstāvji, kas interesējas par darba aizsardzības jomu).

Ieteikums

Vēlams organizēt semināru ar visu to augstskolu mācībspēkiem, kurās iespējams iegūt augstāko izglītību darba aizsardzībā, lai iepazīstinātu viņus ar iegūtajiem pētījuma rezultātiem, kā arī situācijas izmaiņu dinamikā. Tas ļautu izstrādāt precīzākus pasākumus, kuru mērķis būtu uzlabot iegūstamās izglītības kvalitāti. Iespējams, diskusijā nepieciešams iesaistīt ne tikai tieši iesaistītos mācību spēkus, bet arī augstskolu vadību.

Realizācijas novērtējums pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2017–2018” laikā

Ieteikums ir aktuāls.

Realizācijas novērtējums pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2019–2021” laikā

Ieteikums nav īstenots, aktuāls arī pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2019–2021” izstrādes laikā.

Ieteikums

Šobrīd ārpus darba aizsardzības speciālistu ar augstāko izglītību uzskaites paliek tādi speciālisti, kas 5 gadus pēc augstākās izglītības iegūšanas neveic sertifikāciju, līdz ar to, ja nākotnē tiks veikts vēl kāds pētījums, kura ietvaros būs nepieciešams aptaujāt darba aizsardzības speciālistus ar augstāko izglītību, nebūs iespējams noskaidrot kopējo darba aizsardzības speciālistu skaitu, kā rezultātā nebūs iespējams noskaidrot, cik lielu daļu speciālistu ir jāaptaujā, lai iegūtu ticamus rezultātus. Tāpēc pētniecības nolūkiem būtu ieteicams uzturēt sarakstu, kurā būtu iekļauti visi speciālisti, kuri ieguvuši 2.līmeņa augstāko izglītību, un būtu norādīts, kad veicama nākama sertifikācija/resertifikācija

Realizācijas novērtējums pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2017–2018” laikā

Joprojām ārpus darba aizsardzības speciālistu ar augstāko izglītību uzskaites paliek tādi speciālisti, kas piecus gadus pēc augstākās izglītības iegūšanas neveic sertifikāciju, kā arī speciālisti, kas ieguvuši 1. līmeņa profesionālo augstāko izglītību darba aizsardzībā, līdz ar to, ja nākotnē tiks veikts vēl kāds pētījums, kura ietvaros būs nepieciešams aptaujāt darba aizsardzības speciālistus ar augstāko izglītību, nebūs iespējams izveidot DAS patiesi reprezentējošu respondentu grupu, kā rezultātā nebūs iespējams iegūt objektīvus datus par DAS izmantotajiem tālākizglītības veidiem, mācību kvalitāti augstskolās, viņu viedokli par būtiskākajiem riska faktoriem un normatīvo aktu ievērošanu darba vidē. Tāpēc pētniecības nolūkiem būtu ieteicams uzturēt sarakstu, kurā būtu iekļauti visi speciālisti, t.sk. tie, kuri ieguvuši 1. un 2.līmeņa augstāko izglītību.

Realizācijas novērtējums pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2019–2021” laikā

Ieteikums nav īstenots un ir aktuāls arī pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2019–2021” izstrādes laikā. Tāpat jāuzsver, ka ieteicams šādu datu bāzi uzturēt ne publisku, kas ļautu nodrošināt personas datu aizsardzību, kā arī ļautu automātiski informāciju izsūtīt visām datu bāzē iekļautajām personām. Ieteicams veidot kādu “prāta vētru”, kas ļautu identificēt iespējas datu bāzi izmantot arī citiem mērķiem, piemēram, automātiskai datu analīzei par uzņēmumiem, kuri strādā bīstamajās jomās, kuriem nav DAS ar augstāko izglītību, bet saskaņā ar normatīvo aktu prasībām tāds būtu nepieciešams. Tas ļautu identificēt uzņēmumus, kam vai nu ir noslēgts līgums ar kompetentu institūciju darba aizsardzībā vai nav izveidota darba aizsardzības sistēma. Kopumā šāda automatizēta datu analīze ļautu VDI mērķtiecīgāk plānot preventīvos apsekojumus darba aizsardzības jomā.

Ieteikumi no pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2017–2018”

Ieteikums

Pētījuma rezultāti liecina, ka samazinās DAS īpatsvars, kuri pirmo augstāko izglītību ir apguvuši inženierzinātnēs, un pieaug DAS īpatsvars ar ekonomista izglītību, tāpēc ieteicams DAS tālākizglītības pasākumus diferencēt, nodrošinot DAS tieši trūkstošo zināšanu apguvi. Piemēram, DAS ar ekonomista izglītību piedāvāt un nodrošināt papildu kursus par ergonomiskajiem darba vides riska faktoriem un par šo faktoru izraisītajām arodslimībām, jo balsta un kustību aparāta slimību skaits pēdējos gados pieaug. Svarīgi, lai DAS tālākizglītība būtu iepriekš iegūto izglītību papildinoša, tādējādi veicinot DAS kompetences izaugsmi. Viens no veidiem, kā veicināt DAS vēlmi apgūt trūkstošās zināšanas – ja DAS augstākās izglītības iestādēs nav apguvuši bioloģiju, ķīmiju un fiziku (trūkst apliecinošs dokuments par attiecīgo kursu apguvi), viņiem tiek liegts strādāt ar bīstamo nozaru uzņēmumiem līdz sertifikācijas eksāmena nokārtošanai. Savukārt sertifikācijas eksāmenu ieteicams papildināt ar testa jautājumiem un praktisko uzdevumu (vai aizstāt kādu no esošajiem sertifikācijas eksāmena uzdevumiem) par bioloģisko un ķīmisko darba vides risku novērtēšanu.

Realizācijas novērtējums pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2019–2021” laikā

Pēc būtības, lai gan ieteikums formulēts kā viens, tomēr tas satur vairākus saturiski atšķirīgus ieteikumus. Ieteikuma sadaļa, kas attiecas uz DAS tālākizglītības pasākumu diferencēšanu, atkarībā no iegūtās pamatzglītības nodrošinot DAS tieši trūkstošo zināšanu apguvi, nav īstenota, tomēr pētnieki uzskata, ka ieteikums praksē ir grūti izpildāms (piemēram – kā semināru organizatoriem pārliecināties, vai potenciālajam semināra dalībniekam ir konkrētā izglītība, uz kāda pamata atteikt dalību, kā pieaugs semināra organizēšanas administratīvās izmaksas, ja šādas pārbaudes būs jāveic).

Savukārt, ieteikuma sadaļa attiecībā uz informatīvajiem pasākumiem balsta un kustību aparāta slimību novēršanu ir īstenota – 2019. gadā Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūtam organizējot 3 seminārus darba aizsardzības speciālistiem un vecākajiem speciālistiem par darba vides ergonomiskajiem riskiem un būtiskākajām veselības problēmām veicināta speciālistu izpratne par šiem jautājumiem. 2022. gadā organizēti 3 semināri par ergonomiskajiem riskiem nozarēs – pārtikas ražošanā, lauksaimniecībā un tirdzniecībā.

Ieteikuma par DAS trūkstošo zināšanu veicināšanu, liedzot strādāt bīstamajās nozarēs, ja augstākās izglītības iestādēs nav apgūta bioloģija, ķīmija un fizika realizāciju ir grūti novērtēt, jo ieteikums noformulēts vispārīgi, neparedzot, kam, kādā veidā un apjomā būtu jāaizliedz speciālistiem strādāt bīstamo nozaru uzņēmumos. Domājams, kas šāds aizliegums būtu nosakāms normatīvajos aktos, bet šādas izmaiņas kopš iepriekšējā pētījuma nav pieņemtas. Turklāt pētnieki arī konceptuāli nepiekrīt iepriekšējā pētījumā izteiktajam ieteikumam par aizliegumu ieviešanu, jo mūsdienās bieži pieaugušie tālākizglītībā apgūst jaunas zināšanas un prasmes, kas ļauj strādāt profesijā pat bez augstākās izglītības konkrētajā jomā. Pētnieki uzskata, ka šī ieteikuma daļa nav aktuāla.

Par to, vai sertifikācijas eksāmens ir papildināts ar praktisko uzdevumu par bioloģisko un ķīmisko darba vides risku novērtēšanu, informācija nav iegūstama ar šajā pētījumā izmantotajām metodēm. Tāpat tā arī nav

publiski pieejama, jo Latvijas darba aizsardzības speciālistu asociācijas mājaslapā ir publicēta tikai testa jautājumu aktualizētā versija. Testā ir iekļauti jautājumi par bioloģiskajiem riskiem, tomēr ticamākais, ka kontekstā ar COVID-19 pandēmiju jautājumi par bioloģiskajiem riska faktoriem darba vidē nav aktualizēti, jo Latvijas darba aizsardzības speciālistu asociācija ir norādījusi, ka aktualizācijas datums ir 01.10.2020., bet burtu savienojums COVID testa jautājumos un atbildēs nav atrodams. Līdz ar to ieteikums ir aktuāls arī pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2019–2021” izstrādes laikā.

2022. gadā veiktās DAS aptaujas rezultāti liecina, ka situācija attiecībā uz pirmo izglītību, ko ieguvuši respondenti, ir būtiski mainījusies (inženierzinātnes norādītas visbiežāk – 33%, pirmā vieta, bet ekonomiku minējuši tikai aptuveni 15%). Pētnieki uzskata, ka tas nav saistīts ar faktisku inženierzinātņu kā pamatzinātnes pieaugumu DAS vidū, bet gan atšķirīgu respondentu rekrutēšanu.

Ieteikums

Pētījuma gaitā DAS sniedza atbildes par savu iegūto pirmo augstāko izglītību pirms specializēšanās par DAS ar šādiem atbilžu variantiem – iegūta izglītība ķīmijā, medicīnā un/vai sabiedrības veselībā, tiesību zinātnē, ekonomikā un citā specialitātē. Tomēr, vērtējot atbildes, redzams, ka aptaujā nepieciešams dot vairāk atbilžu variantu, jo gandrīz puse respondentu bija izvēlējušies atbildi “cits”. Ieteicams nākamajos pētījumos DAS aptaujas anketu papildināt ar šādiem atbilžu variantiem par iegūto pirmo augstāko izglītību – inženierzinātnes, būvzinātne, vadības zinātnes, vides zinātne, lauksaimniecība, enerģētika un citas dabaszinātnes (izņemot ķīmiju).

Realizācijas novērtējums pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2019–2021” laikā

Ieteikums īstenots. Pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā, 2019–2021” DAS aptaujā jautājumā par pirmo augstāko izglītību pirms specializēšanās par DAS iespējamie atbilžu varianti papildināti ar atbilžu variantiem – 1) psiholoģija, komunikācija vai citas sociālās zinātnes, 2) darba aizsardzība.

Ieteikumi no pētījuma “Darba riski un apstākļi Latvijā, 2019–2021”

1. Lai veicinātu informācijas izplatīšanu, izmantojot stradavesels.lv mājaslapu, ieteicams iespēju “Pieteikties jaunumiem” pievienot arī zem sadaļas “Jaunumi”, kas būtu līdzīga kā pieteikums pasākumiem, kas ievietoti sadaļā “Kalendārs”.
2. Ņemot vērā nelielo DAS īpatsvaru, kas informāciju iegūst angļu valodā, izvērt iespējas mainīt stradavesels.lv mājaslapas sadaļā “Kalendārs” informācijas ievietošanas principus (no mājas lapas izveidošanas līdz šim brīdim šajā sadaļā tiek ievietoti tikai pasākumi, kuros dalībniekiem nav jāmaksā dalības maksa un kas notiek latviešu valodā). Ieteicams mājas lapā ievietot arī nekomerciālu informāciju par tiešsaistes pasākumiem angļu valodā.
3. Lai gan kopš mājas lapas www.stradavesels.lv izveidošanas informāciju par semināriem par darba vidi var ievietot jebkura institūcija, ja vien semināri ir dalībniekiem bez maksas, tomēr dažādu institūciju aktivitāte nav bijusi pietiekama. Ieteicams popularizēt iespēju ievietot informāciju par nekomerciāla rakstura pasākumiem.
4. Saglabāt tiešsaistes seminārus arī pēc pandēmijas beigām.
5. Ieteicams paplašināt semināros apskatīto tēmu loku, ko varētu darīt:
 - arī turpmāk paredzot jaunas tēmas (piemēram, tuvākajā laikā par inovatīvajiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem);
 - atkārtotot pirms vairākiem gadiem organizētos seminārus (piemēram, par darbu slēgtās telpās, sprādzienbīstamību);

- atkārtojot vairākas reizes vienu un to pašu semināru gada laikā – t.i. operatīvi reagēt uz DAS pieprasījumu pēc konkrētā semināra (ja ļoti strauji aizpildās semināra dalībnieku vietas, tad izsludināt atkārtotu semināru, jo tas liecina par nozares interesi par konkrēto tēmu);
6. Nodrošināt regulāru darba aizsardzības tiesu prakses apkopošanu un popularizēšanu.